

To'on yó'o kían nì taa San Pablo nì sa'an noó na ñoo Roma

Ká'an Pablo ndisá'an

¹ Yu'u kúú Pablo, ta kéchóoin noo Jesucristo, ta nì nakana na yu'u kakuu iin apóstol, chí nì taó xóo na yu'u ña kanooi kasto'in xí'in ñayuu sa'á to'on va'a Ndios.

² Ta to'on yó'o kían ña nì ka'an Ndios kee na nda rá sa na'á, ta profeta na nì taa naan noo tuti ij mií ná.

³ Ta to'on va'a yó'o ká'an sa'á de'e na Jesucristo, na kúú sato'o yo. Nì kii na tein na ve'e rey David, sa'á ñoo nì kaki na kúú ná iin taa.

⁴ Ta xí'in ndée mií Espíritu ij Ndios nì na'a ña Jesús kúú de'e Ndios, chí nì danátaki ñaá ná tein na nì xi'i.

⁵ Ta sa'a Jesús nì ni'i ndú ña manì ña kakuu ndu apóstol, dá kane'e ndu to'on na noó ñayuu ndéi iin níi kúú ñayuú yó'o, dá natiin kuu ná ñaño'ó sa'á ña kandeé iní ñaá ná, ta kueídó'o ñaá ná.

⁶ Ta tein ñayuu ñoo ñó'o ta'ani ndo'ó, chí nì nakana Ndios ndo'ó ña kakuu ndó kuendá Jesucristo.

⁷ Ta ká'an yu'u ndisá'an xí'in ndo'ó, na ndéi ñoo Roma, na kú'u ini Ndios sa'a, na nì nakana na kakuu ñayuu mií ná. Ta mií tatá yo Ndios xí'in sato'o yo Jesucristo ná kee ña manì xí'in ndó, ta naki'o na ña ná koo va'a ini ndo.

Kóni Pablo ko'on na korni'ini na ñayuu ndéi ñoo Roma

⁸ Ta dinñó'ó ka náki'oi ndivé'e noo Ndios xí'ín kuu Jesucristo sa'a iin rá iin ndó, dá ch̄i sa iin níi kúú vá ñayúú ní'í tó'on na ña kándéé iní ndo Jesús.

⁹ Ta noo mií Ndios kéchóoin xí'ín ndino'o inii dána'i tó'on va'a ña ká'an sa'á de'e na, ta noón kúú na xí'o ndaa kuendá sa'í, ña daá kuití vá xíkai ña manj noo ná sa'a ndo.

¹⁰ Ta noo ká'in xí'ín ná, seí nda'íi noo ná ña tá kóni mií ná, dá ná saai korni'inii ndo'ó.

¹¹ Dá ch̄i kónii saai kande'í ndo'ó, ta chindeéi ndo'ó, dá ni'í ndo ña va'a noo Espíritu ii Ndios, dá kandita toon cháá ka ndo xí'ín ña ndaa kándisa yó,

¹² dá ná nakì'o tá'an yó tandeé iní noo iin rá iin yó noó ña ndaa kándisa yó, ch̄i iin nóó kúú vá ña kándisa yó.

¹³ Ñani miíi, kónii ña kana'á ndó ña sa kua'á nda'o ta'ándá ni ka'in saai kande'í ndo'ó, tído nda viti ió ña'a chítuu yu'u ña saai. Ch̄i kónii keei iin choon va'a tein mií ndó táto'on kì'o ni keei tein dao ka na ko kúú na Israel.

¹⁴ Dá ch̄i miian ndúsa kánian dána'i noó ñayuu ká'an yú'u griego, xí'ín noó na ko ká'an yú'u griego, xí'ín na ndichí, xí'ín na ko ndichí.

¹⁵ Sa'á ñoó kóni kííi saai kasto'in xí'ín ndo'ó, na ndéi ñoo Roma xaan, sa'á tó'on va'a Jesús.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo Jesús

¹⁶ Ta ko xíka'an nooí ká'in sa'á tó'on va'a ña ká'an sa'a Jesús, dá ch̄i xí'ín tó'on yó'o dákaiki Ndios ndidaá kúú ñayuu kándisa ñaá. Ta dinñó'ó noó

na Israel ni kasáa to'on va'a yó'o. Ta ni kasandaá ta'anian noó na ko kúu na Israel.

17 Dá chi to'on va'a yó'o ká'an sa'a ndí kián kee yó, dá kandoo vii yo noo Ndios, chi kándoo vii yo noo ná sa'á iin tó'ón diní ña kándéé iní yo Jesús. Dá chi di'a kaá tuti ij mií Ndios: “Na ni kandoo vii noo Ndios sa'á ña kándéé iní ñaá ná, noón kúu na kataki chíhí.”

Ká'an Pablo ña ndidaá ñayuu kómí kuachi noo Ndios

18 Ta ña xido ini Ndios kí nda induú sata ndidaá kúu ñayuu kée ña kini, xí'ín na xíxi ini, chi xí'ín ña kini kée na chítuu na ña ndaa sa'a Ndios.

19 Ta ña kánian kana'á ná sa'a Ndios, sa ná'á vá ná ña, dá chi mií Ndios ni xi'o ña ni kandaá ini na sa'án.

20 Ta va'ará o kúu ta'on koni yo choon ká'ano né'e na xí'ín noo yo, ta va'ará o kúu ta'on koni yo ña kúu ná Ndios, tído kánian kana'á yó ña miían ndaa ió na, ta né'e na choon, chi nda rá ni kasá'á sa'a ñayuu yó'o xí'o na ña kandaá ini yo ña dión kián, chi xiní yo ndidaá kúu ña ni kava'a na. Sa'á ñoó ni iin tó'ón ñayuu o kúu kaa ña ko ná'á ná sa'a Ndios.

21 Ta va'ará ná'á ná ña ió Ndios, tído ko ndáño'o ta'on ñaá ná táto'on ki'o kánian kee na, ta ni ko náki'o na ndivé'e noo ná. Di'a xini ndi kuú vá ña'a ko chóon nákani ini na, ta ni ndukáxi níó ná, chi ni nakuín naá vá ñaxintóni ná.

22 Kée na mií ná ña kúu ná ñayuu ndichí, tído ni nduxixi di'a na,

23 chi ni dankoo na ña keká'ano Ndios, na ió kuií. Dá ni kasá'á keká'ano na na'áná taa, tá'an ra xí'i, xí'ín na'áná laa, xí'ín na'áná kirí komi sa'a, xí'ín na'áná kirí xíka tii.

24 Sa'á ñoó ni naki'o ñaa Ndios noo ndidaá kúú ña kini, tá'an ña kátoó téi ñayuu ñoó kee na. Sa'á ñoó ndéi iin rá iin na kée na ña ka'an noo xí'in ñii ná.

25 Ta ni dankoo na ña ndaa sa'a Ndios, ta ni kandísa na ña to'on, chi xí'o na ñaño'ó, ta ndáño'o na ña ni kava'a Ndios, ta ko ndáño'o na mií Ndios, na ni kava'a ndidaá kúú ña'a, na daá kuití kánian natiin ñaño'ó. Díon ná koo.

26 Ta sa'á ña kée ñayuu ña kini ñoó, sa'á ñoó ni naki'o ñaa Ndios noo kuachi ka'an noo. Chi nda na ña'a ni dankoo táto'on k'i'o ni saki Ndios ña naki'in tá'an na xí'in iin ta kande na. Di'a ni naki'in tá'an daá ña'a mií ná ndéi na kée na kuachi ka'an noo.

27 Ta dión ta'ani kée dao ta, chi ni dankoo ta'ani ra táto'on k'i'o ni saki Ndios naki'in tá'an ra xí'in iin ña'a kande na. Dá ni kasá'a kátoó xíxi ra kudi ra xí'in ta xí'in rá, chi yá'a ra kée ra kuachi ka'an noo xí'in daá ta mií rá. Sa'á ñoó ní'i tá'i rá ña ndo'o naní ní'o rá sa'á kuachi kée ra.

28 Ta sa'á ña ko ní xín na taó kuendá na Ndios, sa'á ñoó ni naki'o ñaa Ndios noo ndidaá kúú ña kini nákanini ñaxintóni ná, dá ná kee na ña ko kánian kee na.

29 Chi ni nakutí ná ño'o ndidaá kúú ña'a ko vá'a, ta kée na kuachi ka'an noo xí'in ndi ndáa mií vá ñayuu, ta saá ini na, ta kátoó nda'o na kakomí ná ña kuiká, ta kée na ña kini xí'in dao ka ñayuu, ta u'u ini na, ta sa'ání na ndji, ta dánaá na dao ka ñayuu, ta danda'í na ñayuu, ta chinaní kini na dao ka ñayuu,

30 ta ká'an u'u na sa'a dao ka na, ta káva'a na kuachi sa'á ñayuu, ta xíní u'u na Ndios, ta koó ñaño'ó ná noo ñayuu xí'in ná, ta ká'an ná ña kúú

na ñayuu ndáya'i, ta ió táyíí ini na, ta ndúkú ná kee na ña kini saá, ta kọ seídó'o na tatá na xí'ín naná na,

³¹ ta kúú ná ñayuu ndeé to'on, ta kọ kée na to'on ká'an na, ta kọ kú'u ini na sa'a ni iin ñayuu, ta kọ ió nda'í ví ini na xí'ín dao ka ñayuu, ta kọó ña xí'o ká'ano ini noo ná.

³² Ta sa kándaá ini ñayuu ñoó sa'a choon ni sa'anda Ndios, ta kándaá ta'ani ini na ña ñayuu kée dión kánian kuu. Tído yá'a ii vá mií ná kée na ña kini ñoó, ta kádií ini na tá kée dao ka ñayuu ña kini ñoó.

2

Kéyíko ndaa Ndios sa'a ndidaá kúú ñayuu

¹ Ni iin tó'ón ña maní o koo sa'a ndo'ó tá dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu. Kọ né'e tándíni ndá yoo kúú ndo'ó, dá chī tá dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu, dá kían dátaí kuachi ndó mií vá ndó, chī dión ta'ani yá'a mií ndó.

² Ta sa ná'á vá yó ña kéyíko ndaa Ndios tá dándó'o na níó ñayuu kée dión.

³ Ta nakani va'a ini ndo, chī dátaí kuachi ndó dao ka ñayuu, tído kí'o dión ta'ani yá'a mií ndó. ¿Á ká'an ndó ña káki ndó noo keyíko Ndios sa'a ndo?

⁴ O sa kú'ichī ini ndo koni ndo ña va'a kée Ndios, chī va'a nda'o ini na, ta ndáti na, ta kueé ió ini na. ¿Á kọ ná'á ta'on ndó ña va'a nda'o ini na, chī kóni na ña nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó?

⁵ Tído sa'á ña kúú ndó ñayuu saá ini, ta sa'á ña kọ kóni ndo nandikó ini ndo sa'á kuachi kée ndó, sa'á ñoó ndukua'á ka ví tándó'ó ndo'o ndó tá ná

kasandaá kuu kasaa Ndios keyíko ndaa na sa'á ndidaá ñayuu,

⁶ chī chiya'i na noo iin rá iin ñayuu táto'on káa ña ni kee na.

⁷ Ta ko'on na kī'o na ña kataki chíchí ñayuu ndí'i ini kée ña va'a, chī ni ndukú ná ñañó'ó noo Ndios, ta ni ndukú ná ña ka'an va'a Ndios sa'a ná, ta ni ndukú ná ña kandeí chíchí ná.

⁸ Tído dándó'o Ndios níó ñayuu dí'inda sa'á ña xído ini na xíní ñaá ná, ta dión ta'ani kee na xí'ín na ko seídó'o ña ndaa, chī ndíko cháá ka na ña ko kían ndaa.

⁹ Ndo'o naní níó ndidaá ñayuu kée ña kini kuu daá ñóó. Ta dinñó'ó ka na Israel ndo'o dión, ndí'i daá, dión ta'ani ndo'o níó na ko kúu na Israel.

¹⁰ Tído na kée ña va'a natiin na ñañó'ó noo Ndios, ta va'a ka'an Ndios sa'a ná, ta ni'i ná ña koo va'a ini na. Dinñó'ó ka na Israel natiin ña va'a yó'o, ndí'i, dá natiin na ko kúu na Israel ña.

¹¹ Dá chī ni iin ñayuu ko máni cháá ka noo Ndios, chī iin nóó kúu vá ná noo ná.

¹² Ta ndi ndáa na ko ná'á ley Moisés, ta ni ya'a na ni kee na kuachi, noón kúu na naá sa'á kuachi kée na, va'ará ko ná'á ná ley ñóó. Tído ndidaá na kómí ley yó'o yá'a ta'ani na kée na kuachi, sa'á ñóó keyíko sa'a ná táto'on kī'o dándáki mií ley.

¹³ Chī o kándoo vii ta'on ni iin ñayuu noo Ndios sa'á ña seídó'o oon na choon sa'ándá ley. Sava'a na kée choon sa'ándaan, noón kúu na kandoo vii noo Ndios.

¹⁴ Tído na ko kúu na Israel, ko kómí ná ley ni xī'o Ndios noo Moisés. Tído tá kée na dao choon sa'ándá ley Moisés xí'ín ña nákani ini na, dá kían ná'a na ña

ió ta'ani iin ley noo ná, va'ará ko ná'á ná mií ley Moisés.

¹⁵ Ta xí'ín ña kée na ná'a na ña ió iin ley níó ná, ta ñoo kían kedaá xí'ín ná, dá kandaá ini na á ni kee na ña va'a o koó. Sa'á ñoo ley nákaa ini ñaxintóni ná dátaí kuachi ñaá, ta ñoo ta'ani chindeé ñaá

¹⁶ tá ná kasandaá kuu keyíko Ndios sa'á ñayuu xí'ín ndá'a Jesús, chí keyíko na sa'a ndidaá kúu ña'a ni kedelé ñayuu táto'on kí'o kua'an to'on va'a sa'a Jesús, ña ni daná'i noo ndo.

Ko seídó'o ta'on na Israel ley Ndios, kaá Pablo

¹⁷ Ta ndo'ó, chínaní ndó mií ndó ña kúu ndó na Israel, ta kándéé ká'ano ini ndo ley Moisés. Ta chíndaya'i ndó mií ndó ña kúu ndó na ñoo Ndios.

¹⁸ Ta kaá ndo ña ná'á ndó ndí kíán kóni Ndios kee ndó, ta kaá ndo ña dána'a ley ñoo noo ndo ndí kíán va'a kánian kee ndó.

¹⁹ Ta ká'án ndó ña tí'a ndó tiin ndaa ndo na ko túu noo, chí ká'án ndó ña kúu ndó iin ña tóon noo ñayuu ko ná'á Ndios.

²⁰ Ta kaá ndo ña tí'a ndó dána'a ndo noo na ko kátóni iní, ta tí'a ta'ani ndó dána'a ndo noo na ko ná'á táto'on kí'o kée ndó xí'ín takuálí. Ta kaá ndo ña noo ley kómí ndó ndidaá ña ndichí xí'ín ña ndaa sa'a Ndios.

²¹ Tí'a va'a ndó dána'a ndo noo dao ka ñayuu, sa'á ñoo, ¿ndiva'a ko tí'a ndó dána'a ndo noo míí ndó, tá dáá? Dá chí dána'a ndo ña ko kánian kí'in kuí'íná ná. Ta, ¿ndiva'a kí'in kuí'íná ij ri míí ndó?

²² Ta dána'a ndo ña ko kánian ya'a na kee na kuachi xí'ín na ko kúu yíí ná o ñadi'í na. Ta, ¿ndiva'a kée ij ri míí ndó dión? Tá miían ndaa ndisa káño'ó

ndó yoko, ¿ndiva'a koku'u ndó ini ve'e ño'an, ta kí'in kuí'íná ndó ña kuiká ñó'o inian?

²³ Kúryíí nda'o ndó sa'á ña kómí ndó ley Ndios, sa'á ñoó, ¿ndiva'a kánda ndo ñaño'ó Ndios sa'á ña ko seídó'o ndó choon sa'ándáan?

²⁴ Ta ndaa va ká'an tuti ij Ndios, chī di'a kaáan: “Ká'an ndava'a na ko kúu na Israel sa'a Ndios kée ndo'ó.”

²⁵ Miían ndaa ndáya'i ña ni ta'anda ñíi ndo tá seídó'o ndo'ó choon sa'ándá Ndios. Tído tá ko seídó'o ndó choon sa'ándá Ndios, dá kían kúu ndó tātó'on ñayuu ko ní ta'anda ñíi.

²⁶ Tído ñayuu ko ní ta'anda ñíi, xían nani kée na choon sa'ándá ley Ndios, noón di'a kúu ñayuu Ndios, va'ará ko ní ta'anda ñíi ná.

²⁷ Chī tá seídó'o ñayuu ko ní ta'anda ñíi choon sa'ándá Ndios, ña yó'o xí'o ña kánda ini ndo ña kánian dándó'o Ndios nío ndo, dá chī va'ará kómí ndó ley Moisés, ta ni ta'anda ñíi ndo, tído yá'a ndó noo choon sa'ándá ley ñoó.

²⁸ Dá chī ko kúu yó na Israel ndisa sa'á ña ni ta'anda ñíi yo, chī o duú ñíi yo kedaá xí'á, dá kúúo na ñoo Ndios.

²⁹ Dá chī ñayuu miían ndaa kuiti kúu na Israel, noón kúu na ndino'o iní na seídó'o na Ndios. Ta nío na kían ná'a ña kúu ná ñayuu Ndios, chī ndino'o iní espíritu ná kándísa ñaá ná, ta ko kándéé ini na ley. Ta náta'an ini Ndios xiní na ñayuu kée dión, va'ará ko náta'an ini ñayuu xiní ñaá ná.

3

¹ Ta, ¿á iin ña ndáya'i kíán ña kúu yó na Israel? Ta, ¿á iin ña ndáya'i kíán ña ni ta'anda ñíi yo viti?

² Jaan, ña ndáya'i nda'o kían, chí chindeé nda'o ña yo. Ta mií ña ndáya'i cháá ka kían ni xi'o Ndios to'on na noo yo, na Israel.

³ Tído, ¿ndi koo viti, chí dao na ñoo yo ko ní seídó'o ta'on na choon ni sa'anda Ndios noo ná? ¿Á ña yó'o kóni kaa ña dánkoo ta'ani Ndios to'on ni xi'o na noo yo?

⁴ Koó, ko ta'ón dión kían. Di'a íin toon Ndios xí'ín ña ni kaa na kee na, va'ará ndidaá ñayuu ni kandoo kúu ná na to'ón, chí di'a kaá tuti i Ndios:

Ndidaá ñayuu kandaá ini ña kée ní táto'on ki'o ni ka'an ní kee ní,

sa'a ñoo tá ná ka'an kuáchi na sa'a ní, dá kían kandoo ní kakuu ní na ni kandeé.

⁵ ¿Ndi ká'an ndo'ó viti? Tá kuáchi yó kedaá xí'ín dao ka ñayuu, dá kandaá ini na ña íin ndaa Ndios xí'ín to'on ni xi'o na noo yo, ¿á ña yó'o kóni kaa ña ko kánian dándó'o Ndios níyo yo? Koó, dá chí dión nákanini ini ña ñayuu yó'o.

⁶ Tído ko ta'ón dión kían, dá chí tá ná o dándó'o Ndios níyo yo sa'a ña kini kée yó, dá kían, ¿ndi koo keyíko ndaa na sa'a dao ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o, tá dáá?

⁷ Tído, tá kuáchi kée ndu kían kedaá, dá ná'a ña íin ndaa Ndios xí'ín to'on ni xi'o na, ta nátiin na ña'ño'ó noo dao ka ñayuu, ¿ndiva'a dándó'o na níyo ndú sa'a kuáchi kée ndu, tá dáá?, kaá dao ndó.

⁸ Tá dión kían, dá kían, ¿á kaa yo ña kuu kee yó ña kini, dá ná natuu ña va'a? Ta kaá dao ñayuu ña dión dána'a ndu, chí katoó na dátuu ñaá ná, tído miían ndaa ya'i nda'o chiya'i na noo Ndios sa'a ña ka'an na dión.

Ká'an Pablo ña ni iin tó'ón yó kọ kúú ñayuu ndaa noo Ndios

⁹ Ta, ¿ndi ká'an yó viti? ¿Á ndáya'i cháá ka yóó, na Israel, o duú na kọ kúú na Israel? Koó, kọ ta'ón dión kíán. Dá chī sa ñi ñakanii xí'ín ndó ña yóó, na kúú na Israel, xí'ín na kọ kúú na Israel, ndidaá vá yó ñó'o tixi ndá'a kuachi.

¹⁰ Dá chī di'a va kaá tuti ij Ndios:
Ni iin tó'ón ñayuu kọ kúú ñayuu ndaa noo Ndios,
ta ni iin tó'ón ná koó.

¹¹ Ni iin tó'ón ñayuu kọ kándaá ini,
ta ni iin tó'ón ñayuu kọ nándukú Ndios.

¹² Ndidaá kúú ñayuu ñi kankuei xoo noo Ndios,
ta ñi nduu na ñayuu kọ chón.

Ta ni iin na kọ kée ña va'a,
ta ni iin tó'ón ná koó.

¹³ Táto'on iin yá ñi ndii ña nóno yú'u kúú dikọ ná,
chī kankuei ndino'o to'on kini yú'u ná.

Ta xí'ín yáa ná ká'an na ña to'ón.

Ta xí'ín to'on ká'an na dárkue'e na ñayuu,
táto'on dárkue'e iin koó iin ñayuu xí'ín ndirá deen ri.

¹⁴ Ta ñi chití yú'u ná ñó'o to'on kini xí'ín to'on ova.

¹⁵ Ta kaon kána sa'a ná kua'an na kati na ñi ñayuu xi'ín ná.

¹⁶ Ta ndeí kúú míí vá noó xionoo na dándó'o na níó ñayuu, ta dánkoo nda'í ñaá ná.

¹⁷ Ta kọ tí'a na kandeí va'a na xí'ín ñayuu xi'ín ná.

¹⁸ Ta ni lú'u ví kọ yu'ú ni'ini na Ndios.

¹⁹ Sa'a ñoó sa ná'á vá yó ña ndidaá to'on ña ká'an tuti ij Ndios yó'o, ká'an xí'ín ndidaá na ñó'o tixi ndá'a mián. Sa'a ñoó ná kadi na Israel yú'u ná,

chị mií ná xí'ín ndidaá ka ni ñayuu ndéi ñayúú yó'o nakuíta noo Ndios iin kuu, dá keyíko sa'á ná.

²⁰ Chì ni iin tó'ón ñayuu o kándoo vii noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Dá chì nì xì'o Ndios ley na noo yo, dá ná kandaá ini yo ña kúú yó ñayuu kómí kuachi noo ná.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo Jesús

²¹ Tído viti ná'a Ndios noo yo ña ío iin ka ña'a noo ley, ta ñoo kían kedaá xí'ín yó, dá kándoo vii yo noo ná. Ta mií ley xí'ín profeta xí'o ndaa kuendá sa'a ña yó'o,

²² chì dánkoo vii Ndios yo noo mií ná sa'á iin tó'ón dinì ña kándéé iní yo Jesucristo. Ta dión kée na xí'ín ndidaá kúú ñayuu kándísa Jesús. Ta ko taó kuendá ta'on na ndá yoo kúú iin rá iin ñayuu,

²³ dá chì ndidaá tá'an va na yá'a kée kuachi, sa'á ñoo nì kuxíká ná noó ña vii kúú Ndios.

²⁴ Tído viti nì ni'ì óon yó ña kándoo vii yo noo ná sa'á ña manì nì kee na sa'a yo, chì nì taó xóo na yó tìxi ndá'a kuachi sa'á ña nì xì'ì Cristo Jesús sa'a yo.

²⁵ Chì nì tanda'á ñaá Ndios nì kii na nì chiyá'i na sa'a kuachi yo xí'ín nì ná, ta nì ndoo kuachi yó sa'á ña kándéé iní yo ná. Ta kí'o dión ná'a na mií ná ña kúú ná iin na ndaa. Ta sa'á ña kúéé ini Ndios, sa'á ñoo ko ní sa'an ta'on na taó kuendá na sa'a kuachi nì kee ñayuu nì sa ndei sa na'á.

²⁶ Tído viti ná'a na mií ná ña kúú ná na ndaa, dá kandaá ini yo ña keyíko ndaa na, ta dánkoo vii ná yo noo ná sa'á ña kándéé iní yo Jesús.

²⁷ Ta, ¿ndéi kua'an ña kúryíí ñayuu? Ni naá óon vaan. Ta, ¿ndiva'a nì naá óoan? Nì naá óon vaan dá

chì sa'á iin tó'ón diní ña kándéé iní yò Jesús kándoo vii yò noo Ndios, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley.

²⁸ Ta viti kíán kándaá iniò ña kándoo vii yò noo Ndios sa'á ña kándéé iní yò Jesús, ta o duú sa'á ña kée yó choon sa'ándá ley.

²⁹ ¿Á ká'án ndó ña kúú ná iin Ndios dákaki sava'a na Israel? Koó. ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña kúú ta'ani na iin Ndios dákaki na ko kúú na Israel viti? Chì miían ndaa kúú ta'ani na Ndios noo ná.

³⁰ Dá chì iin tó'ón diní vá kúú Ndios, ta mií ná xí'o ña kándoo vii ñayuu ni ta'anda ñíi noo ná sa'á ña kándéé iní na Jesús, ta xí'o ta'ani na ña kándoo vii na ko ní ta'anda ñíi noo ná sa'á ña kándéé ta'ani ini na Jesús.

³¹ ¿Á ká'án ndó ña sa'á ña kándéé iní yò Jesús, ñoó dánkoo xoo yó ley? Koó, chíndaya'i di'a yó ley sa'á ña kándéé iní yò Jesús.

4

Ni kandoo vii Abraham noo Ndios sa'á ña ni kandisa na to'on ni xi'o Ndios noo ná

¹ Ta viti, ¿ndí kíán kaa yò sa'á Abraham, na sa kuu tatá sá'ano yó? ¿Ndí kíán ni kándaá ini na sa'a ña yó'o?

² Tá ni kandoo vii Abraham noo Ndios sa'á ña va'a ni kee na, dá kíán kuu va kuryíí ná. Tído ko ta'ón dión kíán, sa'á ñoó ko ní kúu ta'on kuryíí ná noo Ndios.

³ Chì di'a va ká'an tuti ij Ndios: “Sa'á ña ni kándeé ini Abraham Ndios, sa'á ñoó ni kandoo vii ná noo Ndios.”

⁴ Tá ná kéchóon iin taa noo iin sato'o, ko xí'o oon ta'on sato'o ra di'ón noo rá, chi ña kánian ki'in ya'i ra kíán.

⁵ Tído na ko kándeé ini ña va'a kée na, di'a kándísa na iin tó'ón diní Ndios, na dánkoo ví ñayuu kómí kuachi noo mií ná, noón kúu na kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándeé iní ñaá ná.

⁶ Ta dión ta'ani ni kaa rey David ña ndiká'án ndi kúu ví ñayuu kándoo vii noo Ndios sa'á ña kándeé iní ñaá ná, ta o duú sa'á ña va'a kée na.

⁷ Ta di'a ni kaa na:
Ndiká'án ndí kúu ví ñayuu, na ni xi'o ká'ano ini
Ndios sa'a ña kini kée na,
chi ni dandóo Ndios kuachi na.

⁸ Ndiká'án ndi kúu ví ñayuu, na ko ní kekuendá Ndios sa'á kuachi.

⁹ ¿Á sava'a na ni ta'anda ñíi vá ni'í ña ndoo kuachi na noo Ndios, o á ni'í ta'ani na ko ní ta'anda ñíi ña va'a yó'o? ¿Ndi ká'án ndó? Sa ni nakani yu'u xí'ín ndó ña sa'á ña ni kándeé iní Abraham Ndios, sa'á ñoo ni kándoo vii ná noo ná.

¹⁰ Ta, ¿ndá oon ni kándoo vii ná noo Ndios? ¿Á sa dinñó'ó ka ni ta'anda ñíi ná, dá ni kándoo vii ná noo Ndios, o kómani vá? Míían ndaa kuiti ko ñá'a ii vá ta'anda ñíi ná, dá ni kándoo vii ná noo Ndios.

¹¹ Ta cháá ka chí noo, dá ni ta'anda ñíi ná. Ta ña yó'o ná'a ña ni kándoo vii ná noo Ndios tá o ñá'a ta'anda ñíi ná sa'á ña ni kándeé iní na Ndios. Sa'á ñoo Abraham kúu táto'on iin tatá noo ndidaá kúu ñayuu kándísa Jesús, va'ará ko ní ta'anda ñíi ná, chi sa'á ña kándeé iní ñayuu ñoo Jesús, sa'á ñoo kándoo vii ná noo Ndios.

¹² Ta kúu ta'ani na tatá noo na ni ta'anda ñíi. Tído ko kúu ta'on na tatá noo ná sa'á ña ni ta'anda ñíi

óon ni na. Kúú ná tatá noo ñayuú yó'o tá kándéé ta'ani ini na Ndios tátò'on kị'o nị kandeé iní ñáá mií ná tá kọ ñá'a ta'anda ñíj ná.

Nị xị'o Ndios tọ'on na noo Abraham sa'á ña nị kandeé iní ñáá ná

¹³ Chị kọ ní kaá Ndios ña kị'o na iin ní kúú ñayuú yó'o noo Abraham xí'ín noó de'e ñání na sa'á ña nị seídó'o na ley. Di'a nị ni'ị náan chị nị kandoo vii ná noo Ndios sa'á ña nị kandeé iní ñáá ná.

¹⁴ Tá sava'a na seídó'o choon sa'ándá ley ni'í ña nị kaa Ndios kị'o na, dá kían kọ choon ta'on ña kándéé ini yo Ndios, ta nị tuú vá ña nị kaa na kị'o na noo yo, ní kúu.

¹⁵ Dá chị sava'a ña ni'ị yo kée ley kúú ña kuido ini Ndios koni na yó. Tído na koó ley noo, noón kúú na kọ yá'a ta'on noón.

¹⁶ Ta sa'á ña kándéé ini yo Ndios, sa'á ñoó ni'ị óon yó ña va'a nị kaa na kị'o na noo yo, dá kían miían ndaa kuiti ni'ị ndidaá na ve'e Abraham ña va'a yó'o. Chị o duú sava'a noó na kómí ley ni'í ña va'a yó'o, chị ni'ị ta'ani ñayuu kándéé ini Ndios tátò'on kị'o nị kandeé iní ñáá Abraham ña va'a yó'o. Sa'á ñoó Abraham kúú tátò'on iin tatá noo ndidaá yó.

¹⁷ Chị di'a kaá tuti ij Ndios sa'a Abraham: “Nị chikanii yo'ó kakuuón iin tatá noó kua'á nda'o ñayuu.” Ta Ndios, na nị kandisa Abraham, noón kúú na xí'o ña kataki na nị xi'ị, ta ká'an na sa'á ña vei koo, ta taó na kuendá ña sa ióan.

¹⁸ Nị kandisa ndaa Abraham ña nị ka'an Ndios xí'ín ná, va'ará koó ka tandeé iní ña kaki iin de'e na. Tído sa'á ña nị kandeé ini na Ndios, sa'á ñoó nị kasandaá na kúú ná iin tatá noó kua'á nda'o

ñayuu, tátò'on k̄i'o n̄i kaa mií Ndios x̄í'ín ná: “K̄i'o dión ví kua'a'á kakuu de'e de'e ñánóon.”

¹⁹ Ta sa'á ín ndaa Abraham x̄í'ín ña kándéé ini na ña koo de'e na, va'ará sa'á n̄i kusá'ano na, ch̄i ió na tátò'on iin ciento kua. Ta daá dókó o koo de'e va kúú dókó Sara.

²⁰ Tído ko ní kútúú ini na, ta ko ní nákan̄i kuách̄i ini na sa'á ña n̄i ka'an Ndios ña koo de'e na. Di'a n̄i nakuiñ̄i toon cháá ka na x̄í'ín ña kándéé iní na Ndios. Ta n̄i nak̄i'o na ñañó'ó noo ná.

²¹ Dá ch̄i n̄i kandaá kax̄i ini na ña ió choon noo ndá'a Ndios ña kee na ndidaá kúú ña'a n̄i kaa na kee na.

²² Ta sa'á ña n̄i kandeé iní na Ndios, sa'á ñoó n̄i kandoo vii ná noo ná.

²³ Ta o duú sa'a'á iin tó'ón Abraham ká'an tuti iñ Ndios ña n̄i kandoo vii ná noo Ndios sa'á ña n̄i kandeé ini ñaá ná,

²⁴ dá ch̄i nda sa'a'á yóo ta'ani ká'an, ch̄i kándoo vii ta'ani yó noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná, ta mií ná n̄i danátaki Jesús, na kúú sato'o yo.

²⁵ Ta na yó'o kúú na n̄i nak̄i'o mií n̄i xi'i na sa'á kuachi yó. Dá n̄i danátaki ñaá Ndios, dá kuu kandoo vii yo noo mií ná sa'a'á Jesús.

5

Sa'á n̄i kandoo vii vá yó noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo Jesús

¹ N̄i kandoo vii vá yó noo Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná, sa'á ñoó sa'á ndéi va'a yó x̄í'ín ná sa'á ña n̄i kee Jesucristo, na kúú sato'o yo.

² Ta sa'á ña n̄i kee Jesús, sa'á ñoó n̄i ndu'u yó tixi ndá'a ña man̄i n̄i kee Ndios sa'á ña kándéé iní yo ná, ta ndíta toon yó x̄í'án. Sa'á ñoó kádii iní yo

sa'á t̄andeé iní ñ̄a kían k̄andei chíchí yó noo ndato náye'e noo ió na.

³ Ta o duú sa'a iin tó'ón ñ̄a yó'o ni kádij iní yo, chí kádij ta'ani iní yo tein t̄andó'ó ndó'o yó, dá chí sa ná'á vá yó ñ̄a t̄andó'ó kedaá, dá kat̄i'a yó k̄undeé ini yo.

⁴ Ta sa'á ñ̄a k̄undeé ini yo, sa'á ñ̄oó kána va'a yó noo Ndios, ta sa'á ñ̄a kána va'a yó noo mií ná, sa'á ñ̄oó ni'j yo cháá ka t̄andeé iní noo ná.

⁵ Ta t̄andeé iní yó'o kían k̄o dát̄uú ta'an vaan yó, chí ni nakutí nio yo xí'ín ñ̄a kú'u nda'o ini Ndios sa'a yo ni kee Espiritu i i mií ná, na ni xi'o na noo yo.

⁶ K̄o k̄andeé yó dákaaki yó mií yó, sa'á ñ̄oó ni kii Cristo Jesús tá ni kasandaá tiempo ni kaxi Ndios, ta ni xi'i na sa'á na kómí kuachi.

⁷ Miían ndaa iin ñ̄a kuáchi nda'o kían ñ̄a naki'o iin ñ̄ayuu mií ná ñ̄a kuu na sa'a iin ñ̄ayuu ndaa. Tído ndá ndi kuu ió iin ñ̄ayuu xin̄o ini naki'o na mií ná ñ̄a kuu na sa'a iin ñ̄ayuu va'a.

⁸ Tído Ndios kúú na ná'a ñ̄a kú'u nda'o ini na sa'a yo, dá chí xian nani kúú i i vá yó ñ̄ayuu kómí kuachi, Cristo Jesús kúú na ni xi'i sa'a yo.

⁹ Ta sa'á ñ̄a ni k̄andoo vii yo noo Ndios sa'á ñ̄a ni sata Jesús ni ná sa'a yo, sa'á ñ̄oó miían ndaa kuiti k̄aki va yó kee mií Jesús noó ñ̄a xido ini Ndios xiní na ñ̄ayuu kómí kuachi.

¹⁰ Chí ni sa kuu yó ñ̄ayuu k̄o ní sá ne'e tá'an va'a xí'ín Ndios, tído ni naki'in tá'an va'a Ndios xí'ín yó sa'á ñ̄a ni xi'j de'e na sa'a yo. Ta viti sa'á ñ̄a ni naki'in tá'an va'a yó xí'ín ná, sa'á ñ̄oó miían ndaa kuiti k̄aki yó sa'á ñ̄a ni nataki de'e na ió na.

¹¹ Ta o duú ñ̄a yó'o oon ni ni'j yo, chí ió ndeé ini

yó xí'ín Ndios sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yó, chí sa'a mií ná nì kasandaá yó nì nàki'in tá'an va'a yó xí'ín Ndios.

Sa'á kuachi nì kee Adán kánian kuu yo, ta sa'á ña va'a nì kee Jesús ní'ì yó ña kataki chí chí yó

¹² Ta sa'á ña nì ya'a iin taa naní Adán nì kee ra kuachi, sa'á ñoó nì kasá'á ñayuu ndéi ñayuú yó'o kée na kuachi. Ta sa'á ña nì kee taa ñoó kuachi, sa'á ñoó nì xí'ì ra. Dá nì kasá'á ta'ani xí'ì ndidaá kúú ñayuu, chí ndidaá ná nì kasá'á yá'a kée kuachi.

¹³ Tá o ñá'a kì'o Ndios ley na noo Moisés, sa ndei va ñayuu sa kee na kuachi. Tído sa'á ña kò ní ya'a na noo ni iin ley, sa'á ñoó kò ní taó kuendá Ndios kuachi nì kee na.

¹⁴ Tído nda tiempo Adán, ta nda tiempo Moisés sa xí'ì ñayuu, va'ará kò ní ya'a na noo choon sa'ándá Ndios táto'on nì kee Adán.

Ta Adán nì sa kuu táto'on iin konda'ì iin ka taa nì kii sata rá.

¹⁵ Tído díin va kúú ña va'a ní'ì yó noo Ndios o duú ña ní'ì yó sa'á kuachi nì kee Adán. Dá chí sa'á kuachi nì kee ra, ní'ì ndidaá kúú ñayuu ña xí'ì na. Tído kua'á nda'o ñayuu ní'ì kua'á nda'o ña manì xí'ín ña va'a noo Ndios sa'á ña nì kee iin ka taa, na kúú Jesucristo.

¹⁶ Chí ña va'a ní'ì yó noo Ndios, kò kúú nóó ta'an vaan xí'ín ña ní'ì yó sa'á kuachi nì kee Adán. Dá chí sa'á ña nì ya'a Adán nì kee ra kuachi ñoó, sa'á ñoó nì kasá'á ndó'o níó yó, ta nì kandoo yó kúú yó ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Tído sa'á ña kómí yó kua'á nda'o kuachi, sa'á ñoó nì kee Ndios ña manì xí'ín yó, dá ná kuu kandoo vii yó noo ná.

17 Ta sa'á ña ni ya'a iin ta ni kee ra kuachi, sa'á ñoó ní'i ndidaá ñayuu ña xí'i na. Tído yóó kúú na ní'i ña kataki chíchí yó sa'á ña ni kee iin ka ta, na kúú Jesucristo, chí sa'a míi ná ní'i yó kuá'á ña maní noo Ndios, ta ní'i ta'ani yó ña kándoo vii yo noo ná.

18 Ta sa'á kuachi ni kee iin tó'on ta, sa'á ñoó ndidaá ñayuu kándoo kúú ná na kómí kuachi noo Ndios. Ta kí'o dión ta'ani sa'á ña va'a ni kee iin ka ta, sa'á ñoó ndidaá ñayuu kuu kándoo vii noo Ndios, ta ní'i ná ña kataki chíchí ná.

19 Chí sa'á ña ko ní seídó'o iin ta choon ni sa'anda Ndios noo rá, sa'á ñoó ndidaá kúú ñayuu kómí kuachi noo Ndios. Ta sa'á ña ni seídó'o iin ka ta choon ni sa'anda Ndios noo ná, sa'á ñoó kuá'á nda'o ñayuu ní'i ña kándoo vii ná noo Ndios.

20 Ni xí'o Ndios ley na noo yo, dá ná kanda iní yo ña kuá'á nda'o kuachi kómí yó noo ná. Tído sa'á ña ni ndukua'a ka ví kuachi yo noo ná, sa'á ñoó ni nduká'ano cháa ka ví ña maní ni kee na xí'in yó.

21 Chí tát'on sa dándáki kuachi ñayuu, dá sa xí'i na, kí'o dión ta'ani dándáki ña maní Ndios ndidaá yó, dá kándoo vii yo noo ná, dá ní'i yo ña kataki chíchí yó sa'a Jesucristo, na kúú sato'o yo.

6

Sa ni xi'i va yó noo kuachi, ta ni nataki yo kandísa yó Jesús

1 ¿Ndi ká'an ndó viti? ¿Á va'a va kee ii yó kuachi, dá ná ku'u ká'ano cháa ka iní Ndios sa'a yo?

2 Koó, ko tá'on dión kíán. Dá chí sa ni xi'i va yó noo kuachi, sa'á ñoó, ¿ndi kee yó nandió kuéi yó kee tuku yóan, tá dáá?

3 ¿Á kō ná'á ta'on ndó ña tá n̄i sodo ndúta yō, dá iin n̄i nduu yó xí'ín Cristo Jesús? Ch̄i tá n̄i sodo ndúta yō kíán táto'on n̄i xi'i nduú yō xí'ín ná.

4 Ta sa'á ña n̄i xi'i nduú yō xí'ín ná, sa'á ñoó n̄i nduxi nduú yō xí'ín ná tá n̄i sodo ndúta yō. Dá kíán, táto'on k̄i'o ndato téi n̄i danáta_{ki} Ndios Cristo Jesús xí'ín ndéé ndato na, k̄i'o dión ta'ani n̄i nataki yō kande_i yó kakuu yó ñayuu saá n̄i kee Ndios.

5 Táto'on k̄i'o iin n̄i nduu yó xí'ín ná tá n̄i xi'i nduú yō xí'ín ná, k̄i'o dión ta'ani nataki yō táto'on k̄i'o n̄i nataki mií ná.

6 Kánda_a inio ña n̄i sarkaa nduú ña n̄i sa kuu yó tá sata xí'ín Jesús ndika cruz, dá kíán ná naá ña kátoó ñíj yō keean kuachi, dá ná dá'a ka ni kee yó choon sa'ándáan.

7 Ch̄i ñayuu n̄i xi'i, sa n̄i kexoo na t̄ixi ndá'a kuachi.

8 Ta sa'á ña n̄i xi'i nduú yō xí'ín Cristo Jesús, sa'á ñoó kándéé ká'ano iní yō ña kande_i nduú yō xí'ín ná.

9 Ch̄i sa ná'á yó ña n̄i nataki Jesús, sa'á ñoó o nándió koo ka na kuu na, ch̄i koó ka choon noo nda'á ña sa'ání nd̄i ña ka'ání ñaá.

10 Ch̄i tá n̄i xi'i Jesús, ta kúú iin tó'ón dáá vá n̄i xi'i na sa'a ndidaá kuachi yó. Ta viti takí na ió na kée na ña kóni Ndios.

11 Ta dión ta'ani taó kuendá ndo ña n̄i xi'i ndo noó kuachi, ta viti takí ndo kée ndó ña kóni Ndios sa'á ña n̄i kee Cristo Jesús, na kúú sato'o yō.

12 Sa'á ñoó ná dá'a ni konó ka ndo ña dándáki kuachi ñíj ndíxi tóo ndó. Ta ná dá'a ka ni kueídó'o ndó ña k̄ini kóni ñíj ndo keean.

13 Ta ni o sa kí'o ndó ni lú'u ñíi ndo noo kuachi, dá kakian iin ña'a kéchóon noo ña kini. Di'a naki'o ndó míi ndó noo Ndios táto'on iin ñayuu ni nataki tein na ni xi'i. Ta naki'o ta'ani ndó ñíi ndo noo Ndios, dá ná kakian iin ña'a kéchóon noo ña va'a.

14 Ko dándáki ka kuachi ndo'ó, dá chi ko ñó'o ka ndo tixi ndá'a ley Moisés, ndaá di'a noo ndá'a ña manj Ndios vá ñó'o ndó viti.

Kúu yó na kée ña va'a kóni Ndios

15 Sa'á ñoó, ¿á kuu va ya'a yó keeá kuachi sa'á ña ko ñó'o ka yo tixi ndá'a ley ñoó, chi ndaá noo ndá'a ña manj Ndios vá ñó'o yó viti? Koó, o kúu ta'on.

16 ¿Á ko ná'á ta'on ndó ña tá naki'o ndó míi ndó ña kakuu ndó na kéchóon noo iin sato'o, dá kían kánian kueidó'o ndó na, chi ñó'o ndó tixi ndá'a ná? Sa'á ñoó tá ná naki'o ndó míi ndó tixi ndá'a kuachi kakuuan sato'o ndo, dá kían ni'i ndo ña kánian kuu ndo. Tído, tá ná naki'o ndó míi ndó tixi ndá'a ña kóni Ndios, dá kían ni'i ndo ña kandoo vii ndo noo ná.

17 Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios, dá chi va'ará ni sa ñó'o ndó tixi ndá'a kuachi, tído ni kandísa ndaá ndo xí'in ndino'o níó ndo ña kúu to'on va'a ni natiin ndó.

18 Ta sa'á ña ni kankuei xoo ndó tixi ndá'a kuachi, sa'á ñoó ni kasandaá ndo kúu ndó na kée ña va'a kóni Ndios.

19 Iói dákí'in tá'in dao to'on xí'in ña dána'i noo ndo, dá chi sava'a ñaxintóni ta'a va kómí ndó. Chi táto'on ki'o ni naki'o ndó ñíi ndo keean ña ka'an noo xí'in ña xíxi ini tá sata, ki'o dión ta'ani naki'o ndó míi ndó viti kee ndó ña va'a kóni Ndios, dá kasandaá ndo koo vii ndo noo ná.

20 Ch̄i tá n̄i sa ño'lo ndó t̄ixi ndá'a kuachi, n̄i sa ndita xoo ndó noó ña va'a kóni Ndios.

21 Tído, ¿ndí kían va'a n̄i ni'í ndo sa'á ña kini n̄i sa kee ndó, tá'an ña kedaá xí'ín ndó, dá xíka'an noo ndo viti? Ch̄i sava'a ña ni'í ñayuu kée dión kían kánian kuu na.

22 Tído viti sa n̄i kankuei xoo ndó t̄ixi ndá'a kuachi, ta n̄i nduu ndó na kéchóon noo Ndios. Ta ña va'a ni'í ndo noo Ndios kían ña koo vii ndo noo míí ná, ndí'i daá, dá ni'í ndo ña kataki chíchí ndó.

23 Ch̄i ya'i ni'í yo sa'á ña kée yó kuachi kúú ña kánian kuu yo. Tído ña va'a xí'o oon Ndios noo yo kúú ña ni'í yo ña kataki chíchí yó sa'á ña kándéé iní yo Cristo Jesús, na kúú sato'o yo.

7

Ko ño'o ka yo t̄ixi ndá'a ley Moisés

1 ¿Á ko ná'á ta'on ndó, ñani, ndo'ó na ná'á ndi ká'an ley, ña dándaki ley ñayuu sava'a nani takí na ndéi na?

2 Ch̄i kían tátó'on k̄i'o ndó'o iin ñá'a n̄i tandá'a, ch̄i ndíko tá'an xí'ín yíian noo ley nani takí ra. Tído, tá n̄i xi'í ra, dá kían n̄i ndaxí vá ñá'a ñoó xí'ín yíian noo ley.

3 Tído tá ió takí yíian xí'an, ta n̄i naki'in tá'an xí'ín iin ka taa, dá kían yá'an kéeán kuachi xí'ín ra ko kúú yíian. Tído tá n̄i xi'í yíian, dá kían n̄i nono nooan noo ley ñoó. Sa'á ñoó tá n̄i tandá'an xí'ín iin ka taa, dá kían ko yá'a ta'an vaán kéeán kuachi.

4 Ta dión ta'ani ndó'o ndo'ó, ñani mií. Sa n̄i xi'í va ndó noo ley sa'á ña n̄i xi'í Cristo Jesús sa'a ndo, dá naki'in tá'an ndó xí'ín mií Jesús, na n̄i natakí tein na n̄i xi'í, dá kuu kee yó ña va'a noo Ndios.

⁵ Chì tá nì sà ndei yó sà kee yó ñà kóni ñíi yó, xini ndidaá kuachi kini sà katoó yó sà kee yó, chì ley sà dandóto ñà kini ñó'o níó yó, dá sà katoó yó kee yóan, ta ñà ni'i yó sá'á ñà sà kee yó ñà yó'o kíán ñà kánian kuu yó, ní kúu.

⁶ Tído viti nì kankuei xoo yó tixi ndá'a ley, chì sa nì xi'i yó noó ñà sà dandáki yó tá sata. Ta viti nì ndu'u yó tixi ndá'a iin choon sáá, ñà kúú ñà kóni Espíritu iì Ndios, ta kò ñó'o kà yó tixi ndá'a ley yatá.

Yó'o ká'an Pablo sá'á kuachi nákaa ini na

⁷ ¿Ndi kaa yó viti? ¿Á kò ta'ón ñà va'a kúú ley yó'o? Kóó, kò ta'ón dión kíán. Tído kò ní sá na'á ta'on yu'u ndí kíán kúú kuachi tá kò ní dána'a ley nooí. Chì ndi koo kandaá ini yu'u ñà kò kánian katoói ñà'a kómí dao kà ñayuu tá kò ní kaa ley di'a xí'ín: “Ná dá'a ni katoó ndo ñà'a kómí dao kà ñayuu.”

⁸ Tído tá nì kandaá ini ñà dión sa'ándá ley choon, kuachi nákaa ini nì kedaá xí'ín, dá nì kasá'á katoó cháá kà kakomí ñà'a dao kà ñayuu. Chì tá kò ní sá na'í ley, iin ñà'a kò sá taki va sà kuu kuachi nooí.

⁹ Tá sà na'á nì ka'ín ñà va'a nì sà ioi xí'ín Ndios, chì kò ní sá na'í choon sa'ándá ley na. Tído tá nì kandaá ini choon sa'ándáan, dá nì naní'i ndée cháá kà ví kuachi kéei, ta nì kandaá ini ñà kánian kuui.

¹⁰ Nì xi'o Ndios choon yó'o noo yó, dá kandeí va'a yó. Tído ñà yó'o di'a nì kedaá xí'ín yu'u, dá nì kandaá ini ñà kánian kuui noo Ndios.

¹¹ Chì nì tiin ndaa ñà kúú kuachi choon sa'ándá ley, ta nì danda'ávian yu'u. Sá'á ñóó kuachi yu'u kíán nì kedaá xí'ín, dá nì xi'ii noo Ndios nì kee choon sa'ándá ley.

12 Tído miían ndaa ña ij kúú ley yó'o, ta choon sa'ándáan kúú ña ij, ta kíán ña ndaa xí'ín ña va'a.

13 Sa'á ñoó, ¿á ley va'a yó'o kíán ni kedaá xí'ín yu'u ña kánian kuui? Koó, chī ni na'a kuachi miían ña kíán ña kini, chī miían ni xi'o ña kánian kuui ni kee ley va'a yó'o. Ta sa'á ña kée ña kúú kuachi dión xí'ín ley yó'o, sa'á ñoó ná'an miían ña kini nda'o ña.

14 Chī ná'á yó ña iin ña ij ni kii noo Ndios kúú ley, tído yu'u kúú iin ta ñayuú yó'o, chī nákaa tixi ndá'a kuachi.

15 Ko kánda ta'on ini yu'u ña kéei. Chī ko kéei ña va'a ká'ín keei. Di'a ña ko náta'an ini keei, dión kéei.

16 Tá kéei ña ko kóni keei, dá kíán nákonij ña iin ña va'a nda'o kúú ley.

17 Chī o duú mií ka yu'u kée ña kini. Kuachi nákaa ini vei kíán kedaá xí'ín, dá kéei ña.

18 Ta ná'á vá yu'u ña ko ta'ón ña va'a nákaa ini, ta ña yó'o ká'ín sa'a ñíí. Chī miían ndaa ká'ín keei ña va'a, tído ko kándeé ta'oin keei ña.

19 Dá chī ko kée ta'on yu'u ña va'a ká'ín keei. Di'a ña kini, ña ko ká'ín keei, ñoó di'a kée yu'u.

20 Chī tá kée yu'u ña ko ká'ín keei, dá kíán o duú ta'ón mií yu'u kée ña. Kuachi nákaa ini vei, ñoó vá kíán kedaá xí'ín, dá kéei ña.

21 Ta ña yó'o kíán ndó'i tá ká'ín keei ña va'a, chī ña kini nákaa ini, ñoó kíán sadí noí.

22 Ta ndino'o ini mií náta'an ini xiní choon sa'ándá ley Ndios,

23 tído ió iin ka ña'a ndó'i, chī ña kóni ñíí naá tá'an xí'ín ña va'a kóni ñaxintóní. Ta kúú kándeé vá ña kóni ñíí náchi'an yu'u tixi ndá'a kuachi.

24 ¡Nda'í kúu ví yu'u! ¿Nda' yoo ví dákaki yu'u tixi nda'á kuachi kóni ñíí, ña né'e ña kua'in kuui?

25 Tído náki'o yu'u ndivé'e noo Ndios sa'a ña ni kee Jesucristo, na kúu sato'o yo. Ta di'a ndó'i: xí'ín ñaxintóni kéei choon sa'ándá ley Ndios, tído ñíí kían nákaa i i vá tixi ndá'a kuachi.

8

Ña yó'o kúu ña va'a xí'o Espiritu i Ndios noo yo

1 Ta viti kían koó ka kuachi yó noo Ndios sa'a ña iin ni nduu yó xí'ín Cristo Jesús, chi ko ndéi ka yo kee yó ña kóni ñíí yo, ndaa ndéi yó kée yó ña kóni Espiritu i Ndios.

2 Chi Espiritu i Ndios, na xí'o ña kataki chíchí yó sa'a Cristo Jesús, noón kúu na ni taó xóo yu'u tixi nda'á kuachi, xí'ín noó ña kánian kuui.

3 Chi ko ní kándeé ta'on ley taó xóoan yó tixi nda'á kuachi, chi ko ní kándeé yó kee yó choon sa'ándaan. Sa'a ñoó ni tanda'á Ndios de'e mani ná ni kii na ñayuú yó'o, ta ni nduu na iin ta ñayuú yó'o táto'on kúu mií yó, na kómí kuachi. Chi ni kii na nakuido na kuachi yó, dá ni kuu ni taó xóo na yó tixi ndá'an.

4 Ta ki'o dión ni kandeé ná ni daxínko ndi'i na choon sa'ándá ley Ndios sa'a yóó, na ko ndéi ka kee ña kóni ñíí, ndaa ndéi yó kée yó ña kóni Espiritu i Ndios.

5 Ta ñayuu ñó'o tixi nda'á ña kóni ñíí ná, noón kúu na ndí'i cháa ka ini kee ña kóni mií ná. Tído na ñó'o tixi ndá'a Espiritu i Ndios, noón kúu na ndí'i cháa ka ini kee ña kóni mií Espiritu.

6 Chi ñayuu ndí'i ini kee ña kóni ñíí ná, noón kúu na ni'í ña kuu na. Tído ñayuu ndí'i ini kee ña kóni

Espíritu ij Ndios, noón kúú na ni'í ña kataki chíchí ná, xí'ín ña koo va'a ini na.

⁷ Chi ña kini kóni ñíj yó, ñoó kían naá tá'an xí'ín ña kóni Ndios, dá chi kó kónian kueídó'an choon sa'ándá na, ta kó kátí'aan keean ña.

⁸ Sa'á ñoó na ndéi kée ña kóni ñíj ná, noón kúú na o kándeé ña nata'an ini Ndios koni ñaá ná.

⁹ Tído ndo'ó, kó ndéi ka ndo kee ndó ña kóni ñíj ndo, ndaa ndéi ndó kée ndó ña kóni Espiritu ij Ndios, tá miían ndaa ió na ini ndo. Tído tá ió iin káa ndó kó ñá'a kakomí Espiritu Cristo ini níó ndo, dá kían kó kúú ta'on ndó kuendá na.

¹⁰ Tído tá ió Cristo ini ndo, dá kían sa ni xi'j va ñíj ndo noó kuachi, tído takí va espiritu ndo, chi sa ni kandoo vii ndó noo Ndios.

¹¹ Tá miían ndaa ió Espiritu na ni danátaki Jesús ini ndo, dá kían na ni danátaki Cristo Jesús tein na ni xi'i, noón ta'aní kúú na dánátaki yikí koño ndo kée Espiritu ij ná, na ió ini ndo.

¹² Sa'á ñoó, ñani miíj, kánian kee yó ña kóni Espiritu ij Ndios, ta kó káni kaan kee yó ña kóni ñíj yó.

¹³ Chi tá ndéi ndó kée ndó ña kóni ñíj ndo, dá kían kánian kuu va ndó. Tído tá dándí'i ndó ña kini kóni ñíj ndo xí'ín ndée Espiritu ij Ndios, dá kían kataki chíchí ndó.

¹⁴ Chi ndidaá na xí'o mií ña kandaka ñaá Espiritu ij Ndios, noón ndisa kúú de'e Ndios.

¹⁵ Dá chi kó ní nátiin ndó iin espiritu, tá'an ña kedaá xí'ín ndó, dá kaño'o tuku ndó tixi ndá'a ña yu'ú ndo. Di'a ni natiin ndó Espiritu ij. Ta mií ná ni ndee ndó de'e Ndios. Ta mií ná kedaá xí'á, dá káyu'ú yó na di'a: “Tatá ló'o miíj.”

16 Ta Espírítu ij Ndios kúú ña xí'o kuendá noo espírítu mii yó ña miian ndaa kuiti kúú yó de'e Ndios.

17 Ta sa'á ña kúú yó de'e Ndios, sa'á ñoó ni'i ta'ani yó ña ni kaa Ndios ki'o na noo yo, ta natiin nduú yoán xí'ín Cristo. Tá ná ndo'o naní nio yo sa'a ná, táto'on ni ndo'o mii ná, dá kían natiin nduú yo ñaño'ó xí'ín ná noo ndato kaa induú.

18 Tído yu'ü kúú ra kándaá ini ña o náki'in tá'an ta'an vaan ña ndó'o nio yo tiempo viti xí'ín ña ndato téi koni yo na'a Ndios noo yo chí noo.

19 Chi ndáti kii ndidaá ña'a ni kava'a Ndios ña kasandaá kuü na'a Ndios ndá yoo kúú de'e na.

20 Ta ndidaá ña'a ni kava'a Ndios ni ni'i tá'i ña tuúán. Tído o duü sa'á ña kóni miian ndó'an dión, dá chi ki'o dión ni koni mii Ndios kee na xí'án. Tído ni xi'o na tandee iní ña kasandaá iin kuü,

21 dá taó xoo naan tixi ndá'a ña kua'an tuúán, dá natiian ña ndato kooan táto'on ki'o ndato téi kandeí na kúú de'e Ndios.

22 Chi sa ná'á yó ña sa ndidaá kúú vá ña'a ni kava'a Ndios nda'í tána viti, ta ndó'o naní nio ña táto'on ki'o ndó'o iin ñá'a tá kua'an kaki de'án.

23 Ta o duü sava'a iin tó'on ña yó'o ndó'o dión. Chi dión ta'ani ndó'o yóo, na ni natiin Espírítu ij Ndios, ta na yó'o kúú ña va'a mii noo ni xi'o Ndios noo yo. Ta nda'í ta'ani tána ini yo, chi ndáti kii yo ña na'a Ndios ña kúú yó de'e na, dá ndesaá na yiki koño yo.

24 Chi ni natiin yó tandee iní yó'o tá ni kaki yó noo kuachi yo. Tído tá ió tandee iní yo xí'ín ña'a ió noo yo, dá kían ko ta'on tandee iní kían. Chi tá ió ña'a noo yo, ¿ndá choon kandati yóan?

25 Tído tá ndáti yó iin ña'a kọ ndé'á, dá kíān kánian kandati kueé yoán.

26 Ta di'a ta'ani kée Espíritu iì Ndios chíndeé ná yó, chí kọ kátì'a yó ka'an yo xí'ín Ndios táto'on kì'o kánian kee yó. Sa'á ñoó nda'í tána mií Espíritu iì Ndios seí nda'í na sa'a yo noo Ndios. Ta kọ ní'ì yó to'on nakanió sa'á ña ká'an na xí'ín Ndios.

27 Ta ná'á vá Ndios ndi káa níó ñayuu. Sa'á ñoó kándaá va'a ini na ndí kíān kóni Espíritu iì ná, dá chí mií Espíritu kúú na seí nda'í sa'á ñayuu mií ná táto'on kì'o náta'an ini mií Ndios.

Kándéé yó xí'ín ndidaá ña ndó'o yó kée Ndios

28 Ta sa ná'á vá yó ña sa'á ña kóni yo Ndios, sa'á ñoó ndidaá kúú vá ña'a ndó'o yó ndúuan ña va'a kée mií Ndios, chí ñi kaxi ñaá mií ná táto'on kì'o ñi chíkaa ini mií ná koo.

29 Chí nda rá míí sa'a vá ná'á Ndios ndá yoo kakuu ñayuu na, ta nda daá vá ñi saki na noón kakuu na táto'on kì'o kúú de'e mií ná, dá kíān de'e mií ná ná kakuu de'e kúú noo noo ndidaá kúú ñayuu ñi nduu ñani na.

30 Chí ñayuu ñi saki mií Ndios nda rá míí sa'a, na yó'o ta'ani kúú na ñi nakana mií ná. Ta na ñi nakana na ñoó, noón kúú na ñi nduvii ná. Ta na ñi nduvii ná ñoó, noón kúú na ñi'í ña'ño'ó noo mií ná noo ndato káa chí induú.

31 ¿Ndi kaa yo sa'a ña yó'o, viti? Tá ió Ndios xí'ín yó, ¿nda yoo kandeé xí'ín yó, tá dáá?

32 Ta kọ ní kádí'inda ta'on Ndios de'e na, di'a ñi naki'o ñaá ná ñi xí'ì na sa'a yo. Sa'á ñoó miān ndaa ñi'ì nduú yo ndidaá kúú ña va'a xí'ín de'e na.

³³ ¿Ndá yoo kandeé chinóo kuachi yóo, na ni kaxi mií Ndios? Chì mií vá Ndios kúú na ni dānkoo vii yó noo mií ná.

³⁴ Ta, ¿ndá yoo ví kandeé ka'an ña kánian kuu yo sa'á kuachi yo? Chì Cristo kúú na ni xi'ì sa'a yó, ta kúú ni nataki na, ta ió na xoo kuá'a tatá Ndios seí nda'í na sa'a yo.

³⁵ ¿Ndí kián kandeé ña dānkoo Cristo ña kú'u ini na sa'a yo? ¿Á kandeé tādó'ó, o ña kúnda'í ini yo, o ña kéndava'a ñayuu xí'ín yó, o ña ko ní'ì yo ña'a kasá'an yó, o ña koó dá'on kandixi yó, o ña io ña kuu yo, o ña ka'ání ñayuu yó xí'ín espada?

³⁶ Koó, dá chì di'a ká'an tuti iì Ndios: Sa'á ña kándisa ndu'u mií ní, sa'á ñoó ndidaá kuu ndúkú ñayuu ndu'u ka'ání ná. Tátō'on ki'o káxi na léko ka'ání ná, ki'o dión kée na xí'ín ndu'u.

³⁷ Tído noo ndidaá kúú tādó'ó yó'o, di'a ni kandeé vá yó ni kee Cristo, na kú'u ini sa'a yo.

³⁸ Sa'á ñoó kándéé ká'ano inij ña ni iin tó'on ta'on ña'a o kándéé ña dānkoo Ndios ña kú'u ini na sa'a yo. Ni ña kuu yo, ni ña kataki yo, ni ángel ndéi noo Ndios, ni ña né'e choon, ni ña kómí ndée chí induú, ta ni ña'a ndó'o yó viti, ta ni ña'a vei ndo'o yó chí noo,

³⁹ ta ni ña ió noo díkó, ni ña ió nda maá tii ñó'o, ta ni iin tó'on ka ña'a ni kava'a Ndios o kándéé ña dānkoo na ña kú'u ini na sa'a yo, chì ná'a na ña kú'u ini na sa'a yo sa'á ña ni kee Cristo Jesús, na kúú sato'o yo.

9

Ká'an Pablo ña ni kaxi Ndios na Israel kakuu na ñoo na

¹ Ña ndaa ndisa kúú ña ko'in ka'in xí'in ndó sa'á ña kúú kuendá Cristo. Ta ko ká'an ta'on yu'u ña to'ón, chi Espíritu i Ndios kúú na ndáka ña nákani ini, ta xí'o na kuendá ña dión kíán.

² Chi miían ndaa kúnda'í nda'o ini, ta daá kuití vá u'u nímaí sa'á na ñooi.

³ Ta ió yu'u ña taj chi'ain noo Ndios, ta nataó xóo na yu'u noo Cristo tá dión chindeéan na Israel, na kúú na ve'e mií.

⁴ Chi kúú ná na ve'e ta Israel, ta ni ndee ñaá Ndios na ñoo mií ná, ta ni xini xí'in noo ná tát'on ki'o náye'e ndaa Ndios, ta ni kandoo Ndios xí'in ná ña kemáni ñaá ná, ta ni xi'o na ley na noo ná, ta ni daná'a ta'ani na noo ná ndi kee na kandaño'o ndisa ñaá ná, ta ni xi'o na to'on na ña kee na ña va'a xí'in ná.

⁵ Ta ñayuu yó'o ta'ani kúú na ve'e na sá'ano ni sa ndei sa na'á, ta tein na ve'e yó'o ni kana Cristo, na kúú Ndios dándáki ndidaá tá'an ña'a. Ta daá kuití kánian natiin na ñaño'ó. Dión ná koo.

⁶ Ná dá'a ni ka'án ndó ña ko ní dáxinkoo Ndios to'on ni xi'o na noo ná, dá chi o duú ndidaá na Israel kúú ñayuu ni kaxi Ndios.

⁷ Dá chi o duú ndidaá na ve'e Abraham kúú ñayuu Ndios, dá chi di'a ni kaa Ndios xí'in Abraham: “Xí'in sava'a de'e Isaac kakuu na ve'ón.”

⁸ Sa'á ñoo o duú ndidaá na ve'e Abraham kúú de'e Ndios. Di'a kúú ná de'e Ndios sa'á ña ni xi'o Ndios to'on na noo Abraham, ta noón ndisa kúú na ve'e Abraham.

⁹ Dá chi di'a va ni kaa Ndios tá ni xi'o na to'on na noo Abraham: “Nata'an noo kuía, dá nandió kooi kasaai, kúú sa ni kaki va de'e Sara.”

¹⁰ Ta o duú ña yó'o oon ni xí'o ña kánda ini yo ña

dión kíán. Dá ch̄i n̄i t̄u ta'ani Rebeca, na n̄i sā kuu ñadi'í tatá sá'ano yō Isaac, ñó'o de'e na, ta kuátí n̄i sā kuu xi.

11 Ta nda rá ko ñá'a kaki de'e Rebeca, ta nda rá ko ñá'a kee xi ña va'a, o kee xi ña kini, nda daá vá n̄i saki ini Ndios kaxi na iin xi. Ch̄i ko kémáni ná yó sa'a ña va'a kée yó, di'a kée na ña n̄i ch̄ikā ini mií ná.

12 Dá ch̄i tá ko ñá'a kaki xi, dá n̄i kaa na xí'ín Rebeca: “Ta de'ón mií noó, di'a koni kuáchí xí noó de'ón ta ló'o.”

13 Ch̄i di'a kaá ta'ani tuti ī Ndios: “N̄i ku'u inii sa'a Jacob, ta n̄i kañó'í Esau.”

14 Sa'a ñóo, ¿ndi kaa yō viti? ¿Á ko kényiko ndaa ta'on Ndios choon, ndani? Koó, ko ta'ón dión kíán.

15 Ch̄i di'a n̄i kaa Ndios xí'ín Moisés: “Ko'in ku'u inii sa'á na n̄i ch̄ikā ini mií ku'u ini sa'a, ta ko'in k̄i'o ndeé inii sa'á na n̄i ch̄ikā ini mií k̄i'o ndeé ini sa'a.”

16 Sa'a ñóo ko kú'u ini Ndios sa'a ñayuu sa'a ña kóni ñayuu ñóo ña kee Ndios dión, o sa'a ña va'a kée na. Di'a kú'u ini Ndios sa'a ñayuu n̄i ch̄ikā ini mií ná ku'u ini na sa'a.

17 Dá ch̄i di'a ká'an tuti ī Ndios sa'a ña n̄i ka'an na xí'ín rey Faraón: “N̄i x̄i'oi ña kakuu yo'ó rey, dá na'i choon ió noo ndá'í xí'ín miíón, dión, dá ná kandā ini ndidaá tá'an ñayuu ndéi ñayuú yó'o ña yu'u kúu Ndios”, kaá na.

18 Sa'a ñóo kú'u ini Ndios sa'a ñayuu n̄i ka'an mií ná, ta kékaxí ná níō ñayuu, na n̄i ch̄ikā ini mií ná kekaxí ná.

19 Sa'a ñóo, ndá ndi kuu kaa dao ndo'ó xí'ín yu'u: “¿Ndiva'a ká'an Ndios ña kómí yó kuachi tá k̄i'o

dión kée na, tá dáá? ¿Ndá yoo kandeé chituu ña ni chikaa ini mií Ndios kee na xí'á?"

²⁰ Tído di'a kaá yu'u xí'ín ndó: ¿Ndí kían kúu ndo'ó, xiní ndo? ¿Ndiva'a káñó'ó ndó ña kée Ndios? ¿Á kuu ka'an iin kidi ñó'ó xí'ín taa ni kava'an: “¿Ndiva'a ni kava'a ní yu'u dión?”

²¹ ¿Á kọ ná'á ta'on ndo'ó ña ió choon noo ndá'a taa kava'a kidi ña kava'a raan táto'on kị'o ká'án mií rá kooan? Dá chị iin tó'ón dinị noó ndei'ị kuu va kava'a ra iin kidi luu káa, ta kuu kava'a ta'ani ra iin ka kidi oon.

²² Ta dión ta'ani kée Ndios, dá chị kóni na na'a na táto'on kée na tá xído ini na kée kuachị, ta kóni ta'ani na na'a na choon ká'ano né'e na, sa'á ñoó ni sa ndati na ñayuu xí'ín ña kueé ió ini na, tá'an ñayuu kedaá xí'ín ná, dá xído ini na, tá'an ñayuu kánian ni'í ña naá ná.

²³ Dá chị sa'á ña kóni na dána'a na táto'on kị'o ká'ano kúu choon kómí ná, sa'á ñoó ni kemáni ná ñayuu, na ni chikaa ini mií ná ku'u ini na sa'a, ta ni kenduu na ñayuu ñoó nda rá míi sa'a ña kían kande'i na nda noo náye'e ndaa.

²⁴ Ta ni kana Ndios ñayuu ñoó, ta ñayuu ñoó kúu yó, chị kọ ní kána na sav'a na Israel, di'a ni kana ta'ani na na kọ kúu na Israel.

²⁵ Dá chị di'a ká'an tuti ni taa profeta Oseas sa'á ña ni ka'an Ndios:

Ko'ín ndei ñayuu mií, na kọ ní sá kuu ñayuu, ta kandoo manị ñayuu kọ ní sá io manị noo.

²⁶ Mií mií xián noo ni ka'an Ndios xí'ín ná:

“O duú tá'ón ñayuu yu'u kúu ndo'ó”,
mií ñoó kasandaá ña kananí ná kakuu na de'e Ndios takí.

27 Ta di'a kua'an ña ni taa profeta Isaías sa'á na Israel: “Va'ará tát'on ki'o kua'a kúú ñotí ndéi yu'ú taño'o ná kakuu de'e na ñoo Israel, tído iin tu'u ló'o va na kaki.

28 Dá chi sato'o yo Ndios kúú na ndaka kuendá noo iin rá iin ñayuu, ta keyíko ndaa na sa'a ná, ta yachi nda'o kee na dión.”

29 Ta ni kaa ta'ani Isaías di'a:

Tá ko ní ku'u ká'ano ini Ndios, na kómí choon noo ndidaá ángel, sa'á ndu'u,
dá kían naá ndí'i va na sá'ano ve'e yó tát'on ki'o ni ndo'o na ñoo Sodoma xí'in na ñoo Gomorra, ní kúu.

Kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándéé ini yo ná

30 ¿Ndi kaa yo sa'á ña yó'o, viti? Kándaa ini yo ña ko ní nándukú na ko kúú na Israel ña kakuu na ñayuu ndaa noo Ndios, tído ni dankoo vii ñaá Ndios noo míí ná, ta ni kándoo vii ná noo ná sa'á ña ni kándéé ini ñaá ná.

31 Tído na Israel ni ndukú ña kendaá na choon sa'ándá ley, dá kándoo vii ná noo Ndios. Tído ko ní kándéé ta'on na.

32 Ta, ¿ndiva'a ni ndo'o na dión, ká'an ndó viti? Dión ni ndo'o na, dá chi ko ní nándukú ná ña kándoo vii ná noo Ndios sa'á ña kándéé ini ñaá ná. Di'a ni ndukú ná kándoo vii ná noo Ndios sa'á ña kée na choon sa'ándá ley. Sa'á ñoó ni kachi'i sá'á ná ni kee yuu ni chindú'u Ndios.

33 Dá chi di'a kaá tuti i Ndios:

Ko'in chindu'í iin yuu chí ñoo Sion di'a,
dá ná kachi'i sá'á ñayuu ko xín kandísa ñaá,
dá ná kuei na noo ña koon na míí ná.

Tído n̄a kándísa yuū yó'o, ni iin kuū ta'ón o káka'an noo ná keean.

10

¹ Ñani miíí, miían ndaā kuiti kóni nda'o yu'u xí'ín ndino'o inii ña ná kasandaá n̄a Israel kāki na, ta ki'o dión xíkai noo Ndios sa'a ná.

² Ch̄i xí'o ndaāi kuendá ña ndí'i nda'o ini n̄a kee na ña kóni Ndios, tído kō ná'á ta'on n̄a ndi kee na, dá nata'an ini Ndios,

³ ch̄i kō nákon̄i n̄a ña ni kee Ndios, dá dánkoo vii ná ñayuu noo mií ná. Di'a ndí'i nda'o ini n̄a Israel kandoo vii ná noo Ndios xí'ín ndée mií ná. Ta sa'á ña kée na dión, sa'á ñoó kō xí'o na mií ná ña dánkoo vii ñaá Ndios.

⁴ Dá ch̄i mií Cristo kúú n̄a ni daxínkoo choon sa'ándá ley, dá kían kandoo vii ndidaá ñayuu kándísa Cristo noo Ndios.

⁵ Dá ch̄i di'a ni taa Moisés sa'á ñayuu ndúkú kandoo vii noo Ndios sa'a ley: “N̄a kándée kée ndi ndi'i kuií choon sa'ándá ley, noón kúú n̄a ni'í ña kataki n̄a keean.”

⁶ Tído ká'an tuti ii Ndios ña kándoo vii yo noo Ndios sa'á ña kándée iní yo ná, ch̄i di'a kaáan: “Ná dá'a ni ka'án ndó ini níō ndo: ¿Ndá yoo ví kaa induú ki'in ña? (Tá kaá ndo dión, dá kían kénóo ndó Cristo, n̄a ni kii induú.)

⁷ Ta ná dá'a ni ka'án ndó ini níō ndo: ¿Ndá yoo ví noo nda maá t̄ixi ñó'o ki'in ña?” (Tá kaá ndo dión, dá kían kō nákon̄i ndo ña ni n̄ataki Cristo.)

⁸ Dá ch̄i di'a va kaá tuti ii Ndios sa'á ña yó'o: “Tein mií ndó xaan va ió to'on va'a, ch̄i ini yú'u vá ndó, ta ini níō vá ndó nákaa to'on va'a yó'o.” Ta

dána'a ndu to'on va'a yó'o noo ndo, dá kandeé ini ndo Jesús.

⁹ Chì tá nákonì ndo xí'ín yú'u ndo ña Jesús kúú sato'o noo ndidaá tá'an ña'a, ta kándísa ndó xí'ín ndino'o ini ndo ña nì ñanátaki ñaá Ndios, dá kían ni'ì ndo ña kàkì ndó.

¹⁰ Dá chì sa'á ña ndino'o ini ndo kándísa ndó Jesús, sa'á ñoó kándoo vii ndo noo Ndios. Ta sa'á ña nákonì ndo ná xí'ín yú'u ndo, sa'á ñoó konì ndo kàkì ndó.

¹¹ Ta di'a ká'an ta'ani tuti ij Ndios: “Ndi ndáa mií na kándísa ñaá, ni iin kuú ta'ón o káka'an noo ná”, kaáan.

¹² Chì iin nóó kúú ndidaá ñayuu noo Ndios, á mií ná kúú ná na Israel, o koó, chì iin tó'ón mií vá Ndios kúú sato'o noo ndidaá yó. Ta va'a nda'o ini na xí'ín na nákonì ñaá.

¹³ Dá chì di'a kaá tuti ij Ndios: “Ta ndi ndáa miíó ñayuu nákonì ña Ndios kúú sato'o na, noón kúú na ni'í ña kàkì na.”

¹⁴ Ta, ¿ndi kee na nakonì na sato'o yo tá ko ña'a kandísa ñaá ná? Ta, ¿ndi koo kandísa ñaá ná tá ko ña'a kuedó'o na sa'a ná? Ta, ¿ndi koo kuedó'o na sa'a ná tá ko iin na dána'a noo ná?

¹⁵ Ta, ¿ndi koo ko'on na dána'a na tá ko iin na tanda'a ñaá ko'on na? Chì di'a kaá tuti ij Ndios: “Ndiká'án ví sa'á na xionoo kásto'on sa'a ndi kee ñayuu koo va'a na xí'ín Ndios, chì xionoo na dána'a na to'on va'a.”

¹⁶ Tído o duú ndidaá na Israel nì kandísa to'on va'a yó'o, dá chì di'a kaá Isaías: “Sato'o ndu, Ndios, ¿nda yoo ví nì kandísa to'on nì ñaná'a ndu'u?”

¹⁷ Miían xínño'ó ñayuu kuedó'o na to'on va'a, dá kuu kandeé iní na Jesús, ta to'on va'a yó'o kían

ká'an sa'a Jesús.

¹⁸ Tído ndátó'ón yu'u ndo'ó: ¿Á kó ñá'a ta'on kueídó'o na Israel to'on va'a yó'o, ká'an ndo'ó? Koó, dá chī di'a kaá tuti ij Ndios:

Yó'o yó'o va nī kankuei na xionoo na dána'a na to'on va'a yó'o iin ní kúú ñayuu,
nda noo xíká cháá ka ñayuu yó'o nī kasandaáan.

¹⁹ Ta ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'an ndó ña kó ní kándaá ta'on ini na Israel ndi dándáki to'on va'a yó'o? Ka'i ndó ña nī taa Moisés sa'a ná:

Ko'on yu'u kī'oi ña koo kuión ini ndo sa'í xí'in dao ka ñayuu, dá chī ndee yu'u na ñayuu mií,
ta ko'in dákuido inij ndo'ó xí'in ñayuu koó ñaxintóni.

²⁰ Ta nī xī'o ndeé iní Isaías nī ka'an na di'a xí'in na ñoo Israel:

Di'a kaá Ndios:

Nī sonó vá yu'u ña kían nī naní'i ñaá dao ka ñayuu,
va'ará kó nándukú ná yu'u,
ta nī na'a yu'u mií noo na kó ndátó'ón sa'í.

²¹ Tído di'a nī kaa Ndios ká'an na sa'á na Israel: “Iin ní ndii yaká nī chīneeí ndá'í, dá chindeéí iin ñoo kó seídó'o noo ká'in, iin ñoo káñó'ó noo ká'in.”

11

Nī taó xóo Ndios iin tu'u na Israel, ta noón kúú na kándísa ñaá

¹ Sa'á ñoo ndátó'ón ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'an ndó ña nī dankoo ndá'a vá Ndios na ñoo na, tá dáá? Koó, kó tá'ón dión kían. Dá chī iin ta ñoo Israel ta'ani kúú yu'u, dá chī na ve'e Abraham ta'ani kúúí, ta nákaa ta'anii tein na ve'e Benjamín.

² Ta kọ ní dánkoo ndá'a ta'on Ndios nà ñoo nà, tá'an nà nị kaxi na nda mií sa'a. ¿Á kọ ndúsaa ta'on ini ndo ña ká'an tuti iị Ndios sa'a profeta Elías tá nị ka'an kuachi na sa'á nà Israel noo Ndios? Chì di'a nị kaa nà:

³ “Sato'i, nị sa'ání ndí'i ra profeta ní, ta nị dakóon ra noo náa ní, ta ndadá iin tó'ón vá yu'u nị kandoo xoo mií ní. Ta viti ndí'i ini ra ña kían ka'ání ta'ani ra yu'u.”

⁴ Ta, ¿á ndúsaa ini ndo ña nị kaa Ndios xí'ín Elías? Chì di'a nị kaa nà: “O sa nákani inon, dá chì sa nị kaxi xoo va yu'u usa mìl ta Israel, tá'an ra nị iin kuu kọ ní nákuíta xití noo yoko Baal”, kaáan.

⁵ Ta dión ta'ani kían tiempo viti, dá chì nị taó xoo ta'ani Ndios iin tu'u nà Israel, chì nị kaxi ñaa ná, ta iin ña manị kían ña nị kee na dión.

⁶ Sa'á ñoo, tá kían sa'á ña manị nị kee Ndios, dá kían kọ kían sa'á ña nị kee ñayuu ñoo ña va'a. Dá chì tá ní kaxi ñaa ná sa'á ña nị kee na ña va'a, dá kían kọ kúu kaan iin ña manị.

⁷ Sa'á ñoo, ¿ndi kaa yo sa'á ña yó'o viti? Miían ndaa sa nandukú nà Israel ña nata'an ini Ndios koni ñaa ná, tído kọ ní kándeé ta'on na. Sava'a nà nị taó xoo mií Ndios, noón kúu nà nị nị'án. Tído dao ka noón kúu nà nị ndukáxí nío.

⁸ Dá chì di'a kaá tuti iị Ndios: “Nị xì'o Ndios iin ñaxintóni xixi noo ná, ta nị xì'o na nduchí nóo kọ tũu noo ná, ta nị xì'o na do'o kọ táí noo ná. Ta kì'o dión kían nda tiempo viti.”

⁹ Ta di'a ta'ani nị kaa David:
Ta víkọ ná'ano kée na ná nduuan iin dej xí'ín iin ñóno noo ná,
dá kachi'i sá'á ná, ta kuei na noón, dá ná ndo'o cháá ká nío ná.

10 Ta ná kukuaá noo ná, dá o koní ka na, ta ná kutódo sata ná kee ndidaá kuachi ndído na. Ta dión ná kandoo na iin íchi, kaáan.

Ko'on Ndios dákaaki na ñayuu ko kúu na Israel

11 Ta ndátó'on ta'anii ndo'ó: ¿Á ká'án ndó ña sa'á ña ni kachi'i sá'á na Israel, sa'á ñoo ni kuei chíchí ná? Koó, ko ta'ón dión kían. Dá chi sa'á ña ni kee na kuachi ñoo, sa'á ñoo ni sonó Ndios noo ná ko kúu na Israel ña káki na, dá ná kekuión ini na Israel sa'a ná.

12 Ta sa'á ña ni kee na Israel ñoo kuachi, sa'á ñoo ni kee Ndios iin ña maní ká'ano xí'in na ko kúu na Israel. Ta sa'á ña ni tuú na Israel noo Ndios, sa'á ñoo ni keva'a cháa ka na ko kúu na Israel. Ta kúu ndato ka ví ko'on Ndios kee na xí'á tá ná kasandaá kuu ndu'u na Israel tixi ndá'a Ndios.

13 Ta viti kónij ka'in xí'in ndo'ó, na ko kúu na Israel. Yu'u kúu iin apóstol, na ni tanda'á Ndios né'e to'on va'a sa'a Jesús noo ndo, ta ndí'i nda'o inij dáxinkoo va'i choon yó'o,

14 dá chi kónij ña ná kukuión ini na ñooi sa'á ña maní ni kee Ndios xí'in ndó, dá ná koni dao na káki na.

15 Dá chi sa'á ña ni dankoo xoo Ndios na Israel, sa'á ñoo ni ni'i dao ka ñayuu ndéi ñayuu yó'o ña kandeí va'a na xí'in ná. Tído, ¿ndi koo tá ná nandió koo Ndios naki'in tá'an va'a na xí'in na ñoo Israel? Kakian tátó'on k'i'o ni ñataki na tein na ni xi'i.

16 Tá ña ij kúu tá'i yusa ni taó ná mií noo doko ná noo Ndios, dá kían ña ij ta'ani kúu cháa ka yusa ni kandoo ñoo. Chi tá ij yo'o iin yíto, dá kían nda ndá'a ra ij.

17 Chi kían tátó'on ni sa'anda Ndios dao ndá'a yíto, ta ndo'ó, va'ará kúu ndó tátó'on nda'á yíto

olivo yukú, tído n̄i ch̄irndaa Ndios ndo'ó yika iin yító olivo va'a noó n̄i ta'anda ñoó. Ta yo'o mií rá xító ndo'ó, ta ndato takí ndo kéean.

18 Ta ná dá'a ni ka'an táyíí ndó noo ndá'a yító, ña n̄i sa'anda Ndios ñoó. Kaño'o ini ndo ña ko xító ta'on ndó yo'o yító ñoó. Di'a yo'o yító ñoó vá xító ndo'ó.

19 Ndá ndi kuu kaa ndo ña n̄i sa'anda na ndá'a yító ñoó, dá ná chirndaa na mií ndó.

20 Ndaa va n̄i sa'anda ñaá Ndios, chi ko ní kándisa ta'on na Jesús. Ta ndo'ó, sa'á ña kándéé iní ndo Jesús, sa'á ñoó tándaa ndo ndika yító ñoó viti. Tído ná dá'a ni kuryíí ndó. Va'a cháá ka kua'an ndo yu'ú ndo Ndios.

21 Dá ch̄i tá ko ní xi'o ká'ano ini Ndios sa'a mií mií ndá'a yító ñoó, dá kían ni ndo'ó o kí'o ká'ano ini na sa'a.

22 Kana'á ndó ña va'a nda'o ini Ndios, tído ka'í nda'o dándó'o na nío na saá ini. Sa'á ñoó n̄i dándó'o na nío na Israel, na ko ní xín kándisa, ta n̄i keva'a na xí'ín ndó sa'á ña kándisa ndó Jesús. Tído tá ná dánkoo ndó ña kándisa ndó na, dá kían ko'on na ka'anda na ndo'ó tát'o'on n̄i kee na xí'ín mií mií nda'á yító ñoó.

23 Tído tá ná dánkoo na Israel ña saá ini na, ta ná kándisa ndaa na Jesús, dá kían ko'on Ndios nachirndaa tuku ñaá ná noó n̄i sarndaa na, dá ch̄i ió choon noo ndá'a ná ña kee na dión.

24 Dá ch̄i n̄i sa'anda Ndios ndo'ó noo ndá'a yító olivo yukú, ta n̄i ch̄indaa na ndo'ó ndika yító olivo ndáka na, va'ará iin ña kuáchi nda'o kían. Sa'á ñoó, ¿á ko ná'á ta'on ndó ña vaá óon va ko'on tuku na nachindaa na mií mií ndá'a yító ñoó noó n̄i sarndaaan?

Kóni Ndios ña nandió kuéi na Israel noo mií ná

25 Ta viti kóni yu'u ña kana'á ndo'ó, ñani, sa'á iin ña'a ná'á iin tó'ón diñi Ndios, dá kían ná dá'a ni kuryíí ndó. Ni sonó Ndios ña kían ni kusaá ini kua'á nda'o na Israel nda ná kasandaá ndu'u ndi'i na ko kúú na Israel, na ni chikaa ini mií Ndios káki.

26 Nda daá ví, dá ko'on na dákaaki ndi'i na na Israel. Dá chi ki'o di'a kaá tuti ij Ndios:

Nda yúku Sion kii na dákaaki ñaá, ta taó xóo na na ve'e Jacob noo ndidaá ña kini kée na.

27 Chi dión ko'in kandooi keei xí'ín ná tá ná dándooi kuachi na.

28 Xiní u'u na Israel to'on va'a sa'a Jesús, ta sa'á ña kée na dión, sa'á ñoó ni keva'a mií ndó. Tído sa'á ña ni kaxi ñaá mií Ndios nda míi sa'a, sa'á ñoó kú'u jó ini na sa'a ná, dá chi ki'o dión ni kandoo na xí'ín na sá'ano ñoo ndu.

29 Chi ni kaxi Ndios na Israel, ta ni kemáni ñaá ná, ta ni iin kuú ta'ón o nándikó ini na.

30 Tído ndo'ó, na ko kúú na Israel, ni sa kuu ndó na koó do'o tá sata. Tído viti ni ni'i ndo ña kú'u ini Ndios sa'a ndo sa'á ña ni kusaá ini na Israel.

31 Ta dión ta'ani ndó'o na Israel viti. Chi viti kúú ná na kusaá ini, ta ndo'ó kúú na ni ni'í ña kú'u ini Ndios sa'a ndo. Tído iin kuú ko'on ta'ani Ndios ku'u ini na sa'á na Israel.

32 Ni sonó Ndios ña kían ni kusaá ini ndidaá ñayuu, dá kuu ku'u ini na sa'a ná.

33 ¡Nandéé ka vían ndichí Ndios! ¡Ta ñaxintóni ná, ko ta'ón noo kásá'án, ta ni noo ndi'an! Ko ín ta'on kándéé kana'á ña ni chikaa ini na kee na, ta o kúu ta'on kandaá ini yo táto'on ki'o kée na.

³⁴ Ch̄i, ¿ndá yoo kandeé kana'á ndí kián nákaní ini sato'o yō Ndios? Ta, ¿ndá yoo kat̄i'a ka'ān ni'ini noo ná?

³⁵ Ta, ¿ndá yoo n̄i kee ña man̄i xí'ín Ndios, dá ná nd̄i'i ini nā nandió né'e na ña man̄i yó'o? Kō ín ta'on.

³⁶ Dá ch̄i ndidaá tá'ān va ña'a vei noo mií Ndios, ta tak̄iān kée mií ná, ta mií ná kómí choon sa'a ndidaá ña'a. Sa'á ñoó ná natiin mií ná ñaño'ó ndidaá tá'ān kuū. Dión ná koo.

12

K̄i'o di'a kánian kee nā kándisa Jesús

¹ Sa'á ñoó, ñani mií, sa'á ña kú'u ini Ndios sa'a yō, sa'á ñoó seí nda'áv̄i noo ndō ña nak̄i'o ndó mií ndó noo Ndios, ta ná kakian ña doko ndō mií ndó noo ná, ta dión kee ndó nani tak̄i'í ndō, ta ná koo vii ndō, ta ná ndukú ndó ña nata'an ini Ndios koni nā ndō'ó, ch̄i k̄i'o dión kánian kee ndó kandaño'o ndō nā.

² Ná dá'a ka ni koo ini ndō kee ndó tá kée nā kúú kuendá ñayuú yó'o. Di'a konó ndó ña ná ndesaá Ndios ñaxintóni ndō, dá kuu kandaā ini ndō ndí kián kóni nā kee ndó, dá kasandaá ndō kana'á ndó ndí kián va'a noo ná, ta ndí kián náta'an ini nā xiní nā, ta ndí kián kúú ña ndaa noo mií ná.

³ Ta sa'á ña n̄i kemán̄i Ndios yu'u xí'ín choon kómí, sa'á ñoó x̄ik̄ai noo iin rá iin ndó ña ná dá'a ni nakoni téi ndō mií ndó. Va'a kaān chik̄i'ó va'a ndó ña kée ndó. Ta chik̄i'ó va'a ndó mií ndó tátō'on k̄i'o kaa t̄andeé iní n̄i x̄i'ó Ndios noo iin rá iin ndó.

⁴ Dá ch̄i ndó'o yó tátō'on k̄i'o ndó'o yik̄i'í koño yō, kuā'á nda'o tá'í kián, ta sa d̄in d̄in va choon kée iin iian.

⁵ Ta dión ndó'o yó. Kua'a vá kúú yó, tído iin tó'ón vá n̄i nduu yó sa'á ña kúú yó kuendá Cristo Jesús. Ch̄i n̄i ñaki'in tá'an iin rá iin yó, dá n̄i nduu yó iin tó'ón x̄i'ín dao kā yó.

⁶ Sa'á ñoó díin díin va choon n̄i ñatiin yó noo Ndios, dá kati'a yó kechóon yó noo ná, ta vēi ña noo ña man̄i x̄i'o na noo yó. Sa'á ñoó tá n̄i ñatiin ndó choon ña k̄i'an kasto'on ndó x̄i'ín dao kā ñayuu to'on n̄i x̄i'o Ndios noo ndo, dá kee ndóan tát'on k̄i'o kándéé iní ndo mií ná.

⁷ Ta tá n̄i ñatiin ndó noo Ndios ña kati'a ndó koni kuáchí ndó noo dao kā na, dá k̄i'an koni kuáchí ndísá'ano ndó, o tá n̄i ñatiin ndó ña kati'a ndó dána'a ndo, dá k̄i'an dána'a va'a ndó.

⁸ Tá n̄i ñatiin ndó ña kati'a ndó ka'an ni'ini ndó noo ñayuu, dá k̄i'an ka'an ni'ini ndó noo ná, o tá n̄i ñatiin ndó ña kati'a ndó kemáni ndo na kúnda'í, dá k̄i'an ndino'o iní ndo kemáni ndo ná, o tá n̄i ñatiin ndó ña kati'a ndó kandita ndó noo, dá k̄i'an cho'on va'a iní ndo, o tá n̄i ñatiin ndó ña kati'a ndó chindeé ndó dao kā na, dá k̄i'an chindeé ndó na x̄i'an kadij iní ndo.

⁹ Ta koo ini ndo ku'u ndisa ini ndo sa'a dao kā ndo. Kañó'ó ndó ndidaá ña kini, ta ndiko ndo ña va'a.

¹⁰ Ku'u sátá'an ini ndo sa'a ndo. Ta tát'on k̄i'o ndó'o ndó x̄i'ín na ve'e mií ndó, k̄i'o dión kando'o ndó x̄i'ín dao kā na. Ta koo ini ndo koo ñañó'ó ndó noo iin rá iin ndó.

¹¹ Cho'on ini ndo kechóon ndó, ta o sa kákuu ndó na d̄usá. Ndino'o ini ndo koni kuáchí ndó noo na kúú sato'o yó.

¹² Kadij ini ndo sa'á t̄andeé iní x̄i'o Ndios noo ndo, ta ndeé va'a cháá koo ini ndo tein t̄andó'ó, ta

o sa kóo ini ndo katuu ndó ña ká'an ndo xí'ín Ndios.

¹³ Ta chindeé ndó dao ka na kúú ñayuu Ndios xí'ín ña xínño'ó ná, ta koo ini ndo natiin va'a ndó na tá kosaa na ve'e ndó.

¹⁴ Ta kaka ndo ña manj noo Ndios sa'á na kéndava'a xí'ín ndó, kaka ndo ña manj sa'a ná, ta o sa dátaí chi'an ndó na.

¹⁵ Ta kadij ini ndo xí'ín na kádij iní, ta kuaki ndó xí'ín na sáki.

¹⁶ Ta iin ná kakuu ndó xí'ín dao ka ndo. Ta o sa kúryíí ndó, di'a naki'in tá'an ndó xí'ín na kúnda'í kandeí ndó. O sa kéndichí téi ndo mií ndó xí'ín noo ká'an ndo.

¹⁷ Tá nj kee na ña kini xí'ín ndó, o sa nándió kuéi ndó kee ndó ña kini xí'ín ná. Di'a ndi'i ini ndo kee ndó ña va'a noo ndidaá ñayuu.

¹⁸ Noo mií ndó ká'an ña ndi'i ini ndo ndukú ndó ña kandeí va'a ndó xí'ín iin rá iin ñayuu.

¹⁹ O sa kóo ini ndo naki'in ya'i mií ndó sa'á ña kini kée ñayuu xí'ín ndó, na manj mií. Di'a kua'án ndo kandati ndó Ndios, dá chi di'a kaá tuti ij mií ná: “Noo yú'u nj ya'a na, ta mií vá yu'u kúú na ndaka kuendá noo ná, kaá sato'o yo Ndios.”

²⁰ Sa'á ñoó, tá kuíko na xiní u'u ñaá, ki'o ndó ña'a ná kasá'an na. Tá íchi ini na, ki'o ndó takuíí ná ko'o na, dá chi tá kée ndó dión, dá kían keeá kuendá táto'on ño'ó tikeí nj chikodó ndo diní ná xiní na.

²¹ Ta o sa kónó ndó noo ña kini ña kandeéán dákuéi ñaá ndo'ó, di'a chituu ndó ña kini xí'ín ña va'a.

13

¹ Koo ini ndidaá ní ndó kueídó'o ndó ta né'e choon, dá chi ko ndéi ta'on ta né'e choon xí'ín ña

kóni mií rá, ndéi ra ch̄i k̄i'o dión n̄i saki ini mií Ndios. Ta viti ndéi ra ch̄i mií Ndios n̄i ch̄ikaa ini ña kandeí ra.

² Sa'á ñoó, ndidaá na ko kóni kueídó'o ta né'e choon, xío kao na ña sakí mií Ndios, ch̄i mií ná n̄i ch̄ikata ra. Ta na kée dión kúú na ndo'o níó sa'á kuachi kée ná.

³ Dá ch̄i ko ndéi ta'on ta né'e choon dáyu'ú ra na kée ña va'a. Di'a ndéi ra dáyu'ú ra na kée ña kini. Tá ko kóni ndo kayu'ú ndo ta né'e choon, dá kían kee ndó ña va'a, dá ná ka'an va'a ra sa'a ndo.

⁴ Dá ch̄i kómí rá choon noo Ndios, dá kían kandeí va'a ndó. Tído tá kée ndó ña kini, kánian yu'ú ndo, dá ch̄i ko né'e oon ta'on ra espada. Ta kómí rá choon noo Ndios ña kían dándó'o ra níó ndidaá na kée ña kini.

⁵ Sa'á ñoó kánian kueídó'o ndó ra, ta o dúú sava'a sa'á ña kómí rá choon dándó'o ra níó yo. Di'a ná kueídó'o ndó ra sa'á ña kóni ndo kakomí ndó iin ñaxintóni vii.

⁶ Sa'á ñoó chiya'i ndó sa'a ñó'o ndo noo rá, ch̄i kómí rá choon noo Ndios, ta sava'a choon yó'o kuití vá ndéi ra.

⁷ Ta chiya'i ndó noo iin rá iin ra kánian chiya'i ndó, ta kían noó ta né'e choon, o kían noó ra kí'in ya'i sa'a ñó'o. Ta k̄i'o ndó ñaño'ó noó na kánian natiin ñaño'ó, ta nakoni ndo na kánian nakoni ndo.

⁸ Ni lú'u o sa kátai ndo noo ni iin ñayuu, sava'a ña kátai ndo noo ná ná kakuu ña ku'u ini ndo sa'a ná. Dá ch̄i tá kú'u ini ndo sa'á ñayuu xí'in ndó, dá kían kéndisa ndó choon sa'ándá ley Moisés.

⁹ Dá ch̄i di'a kaá ley: “O sa kée ndó kuachi xí'in na ko kúú ñadi'í ndo o yíi ndo, o sa ka'ání ndo ndii, o sa kí'in kuí'íná ndó, o sa káva'a ndó ña to'ón sa'a

dao ka na, o sa kátoó ndo kakomí ndó ña'a ió noo dao ka ñayuu.” Ta choon yó'o xí'ín dao ka choon sa'ándá ley, iin nóo kúú váán xí'ín ña kú'u ini yo sa'á ñayuu xí'ín yó tátō'on kī'o ndó'o yó xí'ín míi yó.

¹⁰ Dá chī tá ná ku'u ini yo sa'a ñayuu xí'ín yó, dá kíān ni iin kuu ta'ón o kéndava'a yó xí'ín ná. Sa'á ñóó tá ná ku'u ini yo sa'a ná, dá kíān kéndisa yó choon sa'ándá ley.

¹¹ Díón koo ini ndo, dá chī sa kua'an ndi'i va tiempo. Sa ni kasandaá va hora ndoto ndó, ná dá'a ka ni kudī ndo, dá chī sa kuyati cháá ka kuu nandió koo na dákaaki ñaá o duú tá míi ni kasá'á yó kándisa yó na.

¹² Sa ndikí vá kíán viti, sa kua'an tuu noo vá. Ná dánkoo yó ndidaá ña kini kée na xionoo noo ín naá. Ta ná tiin yó to'on ndato Ndios, dá kandeé yó naá yo xí'ín ña kini.

¹³ Ná kee yó tátō'on kée na ió ndúsá'ano ini, tá'an na xionoo noo túu. Ná dá'a ni kee yó víko xíxi kua'an, ná dá'a ni kakuu yó na xí'i, ná dá'a ni kudī yo xí'ín ñayuu yó'o, ñayuu káa, ná dá'a ni kee yó kuachi ka'an noo xí'ín ñíi yo, ná dá'a ni ndukú yó tandó'ó xí'ín dao ka na, ta ná dá'a ni koo u'u ini yo.

¹⁴ Di'a Jesucristo, na kúú sato'o yo, ná kakuu tátō'on iin dá'on kandixi ndó, ta o sa kí'o ndó míi ndó ña kíān kee ndó ña kóni ñíi ndo.

14

Ká'an Pablo sa'á na kómani kua'ano xí'ín to'on Ndios

¹ Natiin va'a ndó ñani yo, na kómani kua'ano xí'ín ña ndaa kándisa yó, ta o sa chídáó tá'an ndó xí'ín ná.

² Chì ndéi dao ñani yò, na ná'á ña kuu keí ná ndi ndáa mií ña'a. Tído ndéi ta'ani dao ka ñani yò, na kò kátóni va'a ini, sava'va ña'a kuí va seí na.

³ Ta ndo'ó, na kò nákani kuáchi ini keí ndi ndáa mií ña'a, o sa kénóo ndó na kò seí ña. Ta ndo'ó, na kò seí ndi ndáa mií ña'a, ná dá'a ni dána'a ndá'a ndò na seí ña, dá chi sa ni natiin va'a ñaá Ndios.

⁴ Ta, ¿ndá yoo kúú ndó, ká'án ndó? ¿Ndiva'a chíndaá noo ndò kényíko ndò sa'á na kò ñó'o tixi ndá'a ndò? Chì mií Ndios, na kúú sato'o ñani ndò, noón kúú na kényíko sa'a ná, á iin ndaa na o ni kankao na noó kuáchi. Tído o kánkao ta'on na, dá chi sato'o yò Ndios, ká'ano nda'o choon né'e na, ta kuu chindeé ñaá ná kuiin ndaa na.

⁵ Ió dao ñani yò kéká'ano ií vá ná dao kuu, ta ió dao ka ñani yò kò kéká'ano ka na ni iin tó'ón kuu. Sa'á ñoó iin rá iin mií vá ndó kánian nakani va'a ini sa'á ndí kián kee ndó sa'a ña yó'o.

⁶ Dá chi ió dao ñani yò kéká'ano na dao kuu, ta dión kée na dá chi ndúkú ná k'i'o na ñaño'ó noo Ndios. Ta dao ka ñani yò kò kéká'ano ka na ni iin tó'ón kuu, chi k'i'o dión kándaá ini na, ta xí'o ta'ani na ñaño'ó noo Ndios. Ta dión ni ndó'o ñani yò, na seí ndi ndáa mií ña'a, náki'o na ñaño'ó noo Ndios, dá chi náki'o na ndivé'e noo ná sa'a ndidaá ña seí na. Ta dión ta'ani ñayuu kò seí ndi ndáa mií ña'a, ndúkú ná náki'o na ñaño'ó noo Ndios sa'á ña kò seí na ndi ndáa mií ña'a, ta náki'o ta'ani na ndivé'e noo Ndios sa'á ña kúu seí na.

⁷ Chì kò ndéi mií ta'on yó xí'an dión oon ni, ta ni kò xí'i yò xí'an dión oon ni.

⁸ Dá chi tá takí yò, noo ndá'a sato'o yò Ndios ndéi yó. Ta tá ni xi'i yò, noo ndá'a sato'o yò Ndios vá ni xi'i yò. Sa'á ñoó, tá takí yò o ni xi'i yò, noo ndá'a

sato'o yō Ndios vá ñó'o yó.

⁹ Ni xi'i Cristo, ta ni nataki na, dión, dá ni xinkoo na kakuu na sato'o noó na ni xi'i xí'ín noó na ndéi takí.

¹⁰ Tído ndo'ó, ¿ndiva'a dána'a ndá'a ndo ñani ndo? Ta, ¿ndiva'a kénóo ndó ñani ndo? Chì ndidaá vá yó nakuíta noo Cristo keyíko sa'a yō.

¹¹ Dá chì di'a kaá tuti iì Ndios: Sa'á ña takí yu'u, kaá sato'o yō Ndios, sa'á ñoó ká'ín xí'ín ndó ña miían nata'ano ndidaá kúú kondō ñayuu noo yú'u, ta ndidaá kúú yú'u nakoni ña yu'u kúú Ndios.

¹² Sa'á ñoó kándaá iniō ña iin rá iin vá yó nakuíta naki'o yó kuendá noo Ndios.

Ná o kée yó ni iin ña'a, ña kían kedaá xí'ín ñani yō, dá kuei na noó kuachi

¹³ Sa'á ñoó ná dá'a ni dána'a ndá'a tá'an yó. Di'a koo ini ndo ná dá'a ni kakuu ndó tátō'on iin yuu noo kachi'i sá'á ñani ndo, dá ya'a na kee na kuachi.

¹⁴ Ná'á yu'u, ta kándéé ká'ano iniì sato'o yō Jesús ña ni iin tó'ón ña'a seí yō ko kúú ña'a yakó noo Ndios. Tído tá ká'an dao ka ñani yō ña kíán ña'a yakó noo Ndios, dá kíán ñaá vá kíán noo mií ná.

¹⁵ Ta tá ña seí ndo kedaá xí'ín ñani ndo, dá nakani kuachi ini na, dá kíán ko kú'u ta'on ini ndo sa'a ná. Kana'á ndó ña ni xi'i Cristo sa'a ñani ndo, sa'á ñoó ná dá'a ni dátuu ndó na xí'ín ña seí ndo.

¹⁶ O sa kí'o ndó mií ndó ña ka'an ndava'a na sa'á ña kée ndó, va'ará ná'á mií ndó ña kíán ña va'a.

¹⁷ Dá chì yóó, na ñó'o tixi ndá'a Ndios, ko káni kaan ndi'i ini yō sa'á ña seí yō ni sa'á ña ko'o yó. Ña kánian ndi'i cháá ka ini yō sa'a kíán ña ná koo ini yō kee yó ña ndaa, ta ná kandeí va'a yó xí'ín dao

ka ñani yo, ta ná kandeí dii iní yo, chí ndidaá ña yó'o veí noo Espíritu ii Ndios.

18 Ta na xínkuáchí noo Jesús kúú na kée ndidaá ña yó'o, ta náta'an ini Ndios sa'á ña kée na, ta ká'an va'a dao ka ñayuu sa'a ná.

19 Sa'á ñoó ná ndukú yó ndi keeá kandeí va'a yó xí'ín dao ka ñayuu, ta ná ndukú yó ndi keeá dákuá'ano tá'an yó íchi Ndios.

20 Ta ná dá'a ni danaá ndo ña ni kee Ndios xí'ín ña'a seí ndo. Ndidaá tá'an va ña'a seí yo kúú ña vii. Tído ko vá'a ta'on kíán noo Ndios tá ná k'i'o yó ña kankao ñani yo noo kuachi sa'á ña seí yo.

21 Iin ña va'a cháá ka kíán tá ná o keí yo koño, ta ná o kó'o yó vino, ta ná o kée yó dao ka ña'a, ña kíán kedaá xí'ín ñani yo, dá kuei na noo kuachi, o ña'a kedaá xí'ín ná nakani kuáchi ini na, o ña'a kedaá xí'ín ná ndiko na noo ña'a Ndios.

22 ¿Á kándisa ndó ña kuu keí ndo ndidaá ña yó'o? Va'a va, tído mií ndó xí'ín Ndios ná kana'á. Ndiká'an ví na ko nákani kuáchi ini noo ña kée na.

23 Chí ndi ndáa mií ñayuu nákani kuáchi ini keí ná iin ña'a, ta seí ii vá náan, noón kúú na táí kuachi noo Ndios, dá chí kándisa na ña ko kánian kee na dión. Dá chí tá ná kándisa yó ña kíán iin ña ko vá'a, ta ni kee yoan, dá kíán ni ya'a yó ni kee yó kuachi noo Ndios.

15

1 Sa'á ñoó, yóo, na ndíta toon xí'ín to'on Ndios, kánian k'i'o ndeé ini yo sa'a ñani yo, na kómani kua'ano xí'ín to'on Ndios. Ná dá'a ni kee yó sa'a miá, ná kee cháá ka yo sa'a ñani yo.

² Ta ná koo ini iin rá iin yó ndukú yó ña nata'an ini ñani yo, ta ná ndukú yó ña keva'a na, dión, dá koni na kua'ano cháá ka na xí'ín to'on Ndios.

³ Chì ni Cristo ko ní ndúkú ná ña kían kee na sa'a mií ná. Di'a nì kee na tát'on kì'o ká'an tuti ij Ndios: “Mií to'on kini nì ka'an na sa'a mií ní, ñoó kían nì nakuido yu'u.”

⁴ Ta ndidaá to'on nì taa na noo tuti ij Ndios tá sata, ñoó kían dána'an noo yo nda viti, dá ná katì'a yó kandati kueé yo, ta ná koo ndeé ini yo kee to'on ñoó, dá koni yo natiin yó tandeé iní noo Ndios.

⁵ Ta mií Ndios kúú na xí'o ña kandati kueé yo, ta xí'o na tandeé iní noo yo, noón kúú na kì'o ña kandeí ñóhí ndó xí'ín iin rá iin ndó tát'on kì'o kóni mií Cristo Jesús.

⁶ Dión, dá iin ná kakuu ndó keká'ano ndó Ndios, na kúú tatá sato'o yo Jesucristo.

Miian dána'a yo to'on Jesús noo ndidaá na ko kúú na Israel

⁷ Sa'á ñoó koo ini ndo natiin va'a ndó iin rá iin ndó tát'on kì'o nì natiin va'a Cristo mií yó, dá ná natiin Ndios ñaño'ó.

⁸ Ta ká'in xí'ín ndó ña nì kii Cristo nì xinkuáchi di'a na noo na ñoo Israel, dá na'a na ña iin na ndaa kúú Ndios, dá dáxinkoo na ña nì kaa Ndios kee na xí'ín na sá'ano Israel nì sa ndei sa na'á.

⁹ Ta nì kii ta'ani Cristo, dá ná keká'ano na ko kúú na Israel Ndios sa'á ña kú'u ini na sa'a ná. Dá chì di'a kaá tuti ij Ndios:

Ta viti ko'in kì'oi ñaño'ó noo mií ní tein na ko kúú na Israel,

ta kata yu'u yaa keká'anoi kuu mií ní.

¹⁰ Ta kaá ta'ani tuti ij Ndios di'a:

Kadij dáó ini ndo'ó, na ko kúú na Israel, xí'ín na Israel, na kúú na ñoo Ndios.

¹¹ Ta kaá ta'ani tuti ij Ndios di'a:

Ta ndo'ó, na ko kúú na Israel, keká'ano ndó Ndios, na kúú sato'o yo,

ta ndidaá ñoo ná chindaya'i ñaá ná.

¹² Ta kaá ta'ani profeta Isaías:

Tein na ve'e taa naní Isaí kana iin taa,

ta kasandaá na dándáki na na ko kúú na Israel,

ta noón kúú na ki'o tandeé iní noo ná.

¹³ Ta mií Ndios, na xí'o tandeé iní noo yo, ná dákútí ná níó ndo xí'ín ña kadij ini ndo, ta ná ki'o na ña koo va'a ini ndo sa'á ña kándéé iní ndo ná, dá ná nakutí iin rá iin ndó xí'ín tandeé iní kee Espiritu ij.

¹⁴ Ta ná'á vá yu'u ña va'a nda'o ini ndo'ó, ñani miij, ta ni chití ndó xí'ín ñaxintóni kée Ndios, sa'á ñoo ti'a ndó ka'an ni'ini noo sátá'an ndó.

¹⁵ Tído noo tuti yó'o ni xi'o ndeé inij ni ka'in xí'ín ndó, dá dándusaa inij ndo'ó sa'a dao ka ña'a, ta dión ni keei, chi mií Ndios ni kemáni yu'u xí'ín choon yó'o,

¹⁶ dá kechóoin noo Jesucristo tein na ko kúú na Israel, dá dána'i to'on va'a sa'a Jesús noo ná, dá kakuu na iin ña va'a dokoí noo Ndios, dá chi Espiritu ij Ndios kúú na ndúvii ñaá.

¹⁷ Ta sa'á Cristo Jesús náta'an inij sa'a choon kéei noo Ndios.

¹⁸ Chi ká'in sava'a sa'á ña ni kee Cristo xí'ín ndá'í tein na ko kúú na Israel, chi seídó'o na Ndios ni kee ña dána'i, xí'ín ña kéei.

¹⁹ Chi ni keei ña ná'ano xí'ín ña ndato xí'ín ndée Espiritu ij Ndios. Sa'á ñoo nda ñoo Jerusalén, ta nda

iin ní kuendá Ilíríco di'a n̄i n̄a k̄a'ani to'on va'a sa'a Cristo Jesús n̄i keei.

²⁰ Ta daá ndí'i va inij d̄ána'i to'on va'a sa'a Cristo Jesús noó n̄a ko ñá'a kuií k̄ueídó'o ñáá, dá ná o náki'in ñe'i choon n̄i kee dao k̄a n̄a d̄ána'a.

²¹ Dá ch̄i ndí'i inij keei tát'o'on k̄á'an tuti ij Ndios: Tá'an ñayuu ko ñá'a kuií ni'i tó'on sa'a Ndios, noón kúu n̄a katóni ini, ta ñayuu ko ñá'a kuií k̄ueídó'o sa'a ná, kandaá ini n̄a.

Chík̄aá ini Pablo ko'on n̄a ñoo Roma

²² Sa'á ñoo ko ní kúu saai noo ndéi ndó, va'ará kua'á nda'o ta'ándá n̄i ka'ín saai kooi xí'ín ndó.

²³ Tído viti sa n̄i ñata'an va yu'u iin ní kuendá noo nákaai yó'o n̄i daná'i. Ta sa kua'a vá kua nákani inij saai noo ndéi ndó.

²⁴ Sa'á ñoo tá ná ko'in España, dá chika'andai noo ndéi ndó koo tóoi xí'ín ndó. Ta kandatii ña chindeé ndó yu'u noó ko'in tá n̄i ndi'i n̄i sa io dii tóoi xí'ín ndó.

²⁵ Tído viti k̄ian ko'in ñoo Jerusalén, dá kemáni yu'u n̄a kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo,

²⁶ dá ch̄i n̄a kúu kuendá Jesús ndéi chí kuendá Macedonia xí'ín n̄a ndéi Acaya n̄i ñata'an ini n̄a n̄i ketútí ná cháá di'ón kemáni ná n̄a kúnda'í ñó'o tein n̄a kúu ñayuu Ndios ndéi ñoo Jerusalén.

²⁷ Ta n̄i ñata'an ini n̄a kee na dión, dá ch̄i táj n̄a noó n̄a Israel, ch̄i n̄i ni'i ná ña man̄i noo Ndios sa'á n̄a Israel. Sa'á ñoo kánian chindeé ñáá ná xí'ín ña va'a ió noo ná.

²⁸ Tá n̄i ndi'i n̄i keyíkoj choon yó'o n̄i sa'in n̄i ne'i di'ón ñoo noo ná, dá chika'andai noo ndéi ndó xaan noó ya'i ko'in España.

29 Ta kátóni inii ña tá ná saai noo ndéi ndó xaan, kua'á nda'o ña va'a kee Cristo xí'ín yó sa'á ña kándísa yó to'on va'a sa'a ná.

30 Tído xíkai ña maní noo ndo, ñani, ña sa'á ña kándísa yó Jesucristo, na kúú sato'o yo, xí'ín sa'á ña kú'u sátá'an ini yo sa'a yo kée Espíritu ii Ndios, ña chindeé ndó yu'u kaka ndo ña maní noo Ndios sa'í,

31 dá ná chindeé ná yu'u noo ta ko xí'ín kandísa to'on va'a Jesús ndéi chí kuendá Judea. Ta kaka ta'ani ndó noo ná ña ná natiin va'a na kúú kuendá Jesús ndéi ñoo Jerusalén di'ón ko'ín dánkooi noo ná.

32 Dá kían ná saai xí'an kadii inii noo ndéi ndó tá dión kóni mií Ndios, dá ná nani'i ndée yu'u xí'ín ndó.

33 Ná koo Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, xí'ín iin rá iin ndo'ó. Dión ná koo.

16

Ká'an Pablo ndisá'án xí'ín ñayuu né'e tá'an va'a xí'ín ná

1 Natiin va'a ndó k'i'o yó Febe, chi kosaa na noo ndéi ndó. Mií ná kúú na xínkuáchí noo na kúú kuendá Jesús ndéi chí ñoo Cencrea.

2 Ta kóni ña kían natiin va'a ndó na, chi kúú ná kuendá sato'o yo Jesús, chi k'i'o dión kánian kee yó sa'á ña kúú yó ñayuu Ndios. Ta chindeé ndó na xí'ín ndidaa ña'a xínñó'ó ná, chi chindeé ná dao ka na kúú kuendá Jesús, ta chindeé ta'ani na yu'u.

3 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín Priscila, xí'ín Aquila, na kéchóon dáó xí'ín yu'u noo Cristo Jesús.

4 Ta ni xi'o na mií ná ña kuu na sa'a yú'u, dá kakii. Ta o duú iin tó'ón yu'u ní náki'o ndivé'e noo

ná, dión ta'ani na kúú kuendá Jesús, na ko kúú na Israel, náki'o ta'ani na ndivé'e noo ná.

⁵ Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín na kúú kuendá Jesús ndítútí ve'e na.

Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín ñani manij Epeneto, na mií noó ni kandisa to'on Jesús chí kuendá Acaya di'a.

⁶ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ki'o yó María. Na yó'o kúú na ndí'i nda'o ini xínkuáchí noo Ndios tein mií ndó xa'an.

⁷ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Andrónico xí'ín ñani yo Junias, tá'an ra kúú tá'an yu'u, ta ndi nduú ra ni sa ño'o xí'ín ve'e ka sa'á to'on Jesús. Ta ká'an va'a apóstol, na né'e to'on Jesús, sa'a ndi nduú ta'a yó'o. Ta sa daá kándisa va ra Jesús, dá ni kandisa yu'u.

⁸ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Amplias, ra kúú ñani manij mií sa'á ña kándisa daó ndú sato'o yo Jesús.

⁹ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Urbano, ra kéchóon daó xí'ín ndu'u noo Cristo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani manij Estaquis.

¹⁰ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Apeles, ta náta'an ini Cristo xiní ñaá ná. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín na ve'e ñani yo Aristóbulo.

¹¹ Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín tá'in naní Herodión. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín na ve'e Narciso, tá'an na ndíta ndaa xí'ín sato'o yo Jesús.

¹² Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ki'o yó Trifena xí'ín ki'o yó Trifosa, tá'an na kéchóon noo sato'o yo Jesús. Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ki'o manij yo Pérsida, tá'an na ndí'i ini kéchóon noo sato'o yo Jesús.

13 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Rufo, ra ni kaxi mií sato'o yo Jesús. Ta ka'an ta'ani ndó ndisá'án xí'ín naná ra, chi táto'on kị'o naná mií kúú ná, xiní.

14 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Asíncrito, xí'ín Flegonte, xí'ín Hermas, xí'ín Patrobas, xí'ín Hermes xí'ín dao ka na kúú kuendá Jesús dákuá'a xí'ín rá.

15 Ta ka'an ndo ndisá'án xí'ín ñani yo Filólogo, xí'ín kị'o yó Julia, xí'ín ñani yo Nereo, xí'ín kị'o ra, xí'ín kị'o yó Olimpás xí'ín ndidaá ka ñayuu Ndios dákuá'a xí'ín ná.

16 Ta viti chitó tá'an ndó noo ndo, ta ña yó'o ná kakuu iin ñaño'ó ka'an tá'an ndó ndisá'án sa'á ña kúú ndó kuendá Jesús. Ta natiin ndó ndisá'án ká'an ndidaá na kúú kuendá Cristo ndéi iin rá iin xían.

17 Ta seí nda'avíi noo ndo, ñani, ña kaon koo ndó xí'ín ra kátoó ka'anda tá'an ñaá, tá'an ra kátoó dátúú ña ndaa kándísa ndó. Va'a kaan taó xóo ndó mií ndó noo rá.

18 Dá chi taa yó'o kúú ra ko xínkuáchí ta'on noo sato'o yo Jesucristo, sava'a sa'a mií vá rá kée ra. Ta xí'ín to'on vitá xí'ín to'on ñóchí dándá'í ra na vitá ini.

19 Ta ndéi kúú mií vá ká'an na sa'a ndo ña kúú ndó ñayuu seídó'o ndaa to'on Jesús, sa'á ñoó kádii nda'o inii sa'á ña kée ndó dión. Ta kóni yu'u ña ndichí koo ndó noo ña ndaa, ta o sa ndíko ndo ña kini.

20 Ta Ndios, na xí'o ña koo va'a ini yo, noón kúú na kadí yachi ña u'u tixi sa'a ndo. Ta ná koo ña maní xí'o Jesucristo, na kúú sato'o yo, xí'ín iin rá iin ndó.

21 Ta tánda'á ta'ani ñani yō Timoteo, ɾa kéchóon nduú xí'ín yu'u, ndisá'án kōsaa noo ndo. Tá'an ɾa kúú tá'in naní Lucio, xí'ín Jasón, xí'ín Sosípater, tánda'á ta'ani ra ndisá'án kōsaa noo ndo.

22 Ta yu'u, ɾa naní Tercio, nī taai tuti yó'o kōsaa noo ndo. Ta tánda'á ta'ani yu'u ndisá'án kōsaa noo ndo, chī kándisa dáó yó sato'o yō Jesús.

23 Ta ká'an ta'ani ñani yō Gayo ndisá'án xí'ín ndó. Roón kúú ɾa nī nātiin va'a yu'u ve'e ra, ta dión ta'ani kée ra xí'ín ndidaá ka na kúú kuendá Jesús. Ta ká'an ta'ani ñani yō Erasto, ɾa né'e va'a di'ón ñoo yó'o, ndisá'án xí'ín ndó. Ta ká'an ta'ani ñani yō Cuarto ndisá'án xí'ín ndó.

24 Ná koo ña manī xí'o Jesucristo, na kúú sato'o yō, xí'ín iin rá iin ndó. Dión ná koo.

Ki'o di'a dándi'i Pablo to'on ká'an na noo tuti yó'o

25 Ío choon noo ndá'a Ndios ña kendakí ná ndo'ó xí'ín to'on va'a dána'i sa'a Jesucristo. Ta to'on va'a yó'o kúú mií mií ña nī na'a Ndios noo yō, tá'an ña nī sa káa de'é nda rá ko ñá'a kava'a ñayuú yó'o.

26 Tído viti kían nī na'a na ña noo yō. Ta nī taa profeta ña noo tuti iī Ndios táto'on ki'o nī sa'anda Ndios, na daá ío kuií, choon noo ná kee na. Ta viti nī dasa to'on sa'án noo ndidaá ñayuu, dá ná kandisa naan, ta ná kee na choon sa'ándaan.

27 Sa'á ñoó ná natiin na kúú iin tó'ón dinī Ndios, na kúú Ndios ndichí, ñaño'ó sa'a Jesucristo ndidaá tá'an kuu. Dión ná koo.

**Tuti yó'o kúú to'on Ndios, ta xí'o ña kuendá
sa'a Jesús
New Testament in Mixtec, Tezoatlán (MX:mx:Mixtec,
Tezoatlán)**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Tezoatlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Tezoatlán [mx], Mexico

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Tezoatlán

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

b81ac6b3-0ad5-5336-8d42-4c2703b04e9f